

«Креативність - це значить копати глибше,
дивитися крізь стіни, будувати замок на піску,
літати в майбутнє.» (П.Торренс)

Сучасна педагогічна наука переживає складні процеси зміни змістовної парадигми переведення її в режим розвитку особистості через переосмислення цілей, підходів, технологій підготовки учнів, здатних до самоствердження у практичній самореалізації власних ідей і відкриттів. Проблемою освіти залишається переважно репродуктивний тип навчання учнів, що базується на закріпленні поняття "людина знаюча", замість того, щоб плекати людину дослідницько-інноваційного типу з розвиненими творчими здібностями, активну, ініціативну, здатну опановувати ще не існуючі знання, змінювати своє життя.

В умовах посиленого росту об'єму інформації, що поступає, через швидкі зміни в інформаційному світі, певні знання швидко "старіють" і стають непридатними для прогресивного застосування. В суспільстві виникає потреба в особистостях, які мають нестандартне мислення, які можуть внести нову якість у соціальне і виробниче життя, у культуру народу. Тому проблема пошуку і навчання обдарованої особистості викликає гострий інтерес у педагогічній науці. Одним із шляхів формування такої особистості є впровадження технології креативного мислення.

Креативна освіта – нова галузь вітчизняної освіти, у всіх своїх формах і проявах (випереджувальна і перспективна, безперервна і багаторівнева, етапна і спадкоємна) зорієнтована на безперервне становлення творчої особистості та узагальнює знання про психолого-педагогічні особливості і закономірності творчої діяльності. Методологічне підґрунтя концепції являє собою феноменологію становлення творчої особистості, його психолого-педагогічні основи і закономірності, об'єкти, суб'єкти та умови професійно-творчої діяльності, характеристики творчої особистості та її творчого потенціалу, опис та обґрунтування сучасних теорій і технологій креативної освіти.

Креативне навчання це процес постійної співпраці вчителя та учня, це живий ланцюжок взаємодії, спрямований на заглиблення у реальний світ соціалізуючих процесів.

Креативна педагогіка включає:

1. Позитивний емоційний зміст навчального процесу (Творчий процес можливий лише в умовах позитивного емоційно-інтелектуального настрій)
2. Критичне ставлення до стереотипів, до установлених норм. "Творчість починається з сумніву".
3. Пошук варіативних рішень будь-якої проблеми.
4. Використання методу відкритого питання. (Дуже ефективно розвиває творчий потенціал учнів, пошук відповіді на запитання, навіть, якщо не буде знайдена відповідь, але розвиваючим є сам процес пошуку).
5. Винахідницька діяльність (Не обов'язково чогось нового. Навіть якщо це "свій велосипед")

Поняття «креативність» у контексті психологічного знання набуло значення до початку 50 – х років ХХ ст. Піонером в області креативності вважають Дж. Гілфорда, який ототожнив поняття креативності та творчого мислення.

Вагомий внесок у дослідження проблеми креативності зробили вітчизняні та іноземні науковці, зокрема: Г. Айзенк, Ф. Баррон, Л. Дафт, В. Дружинін, П. Друкер, О. Кузьмін, А. Маслоу, М. Матюшкін, І. Мілославський, О. Пономарьов, К. Роджерс, Р. Стернберг, П. Торренс, Е. Фром та ін. Багато науковців розуміють креативність як особливість інтелекту, інші – як специфічну потребу людини у пошуково-перетворювальній діяльності, деякі ототожнюють її з творчістю.

Не існує єдності щодо природи креативності, тому деякі науковці розглядають її як створення людиною нових, оригінальних ідей щодо управлінської практики, які мають велике значення

для розвитку організації. Інші пов'язують креативність із діяльністю людини, спрямованою на самовираження, прагнення зміни статусу та піднесення на вищий службовий щабель.

Термін “креативність” означає створення чогось нового. Основу цього поняття становить англійський іменник “creativity” (творчість), який походить від латинського слова “creatio” (створення). Ще й досі не існує чіткої дефініції поняття “креативність”, тому науковці дають такі його тлумачення [1–3, 6]:

- творчі здібності індивіда, що характеризуються здатністю до продукування принципово нових ідей і входять до структури обдарованості як незалежного фактора; творчість, що не тільки висуває ідеї, але й доводить їх до конкретного практичного результату (І. Мілославський);
- внутрішній процес, який спонтанно продовжується в дії (Ф. Баррон);
- здатність дивуватися, шукати рішення у нестандартній ситуації, спрямованість на нове і вміння глибоко усвідомлювати власний досвід (Е. Фром);
- етап натхненної творчості, процес деталізації творчого продукту та надання йому конкретної предметної форми (А. Маслоу)

Креативне навчання базується на наступних принципах:

- - принцип відповідності зовнішнього освітнього продукту учня його внутрішнім потребам;
- - принцип індивідуальної освітньої траєкторії учня в освітньому просторі;
- - принцип інтерактивності занять, здійснюваний за допомогою телекомунікацій;
- - принцип відкритої комунікації по відношенню до створюваної учнями освітньої продукції.

Особливістю креативного навчання є те, що педагог повинен проводити не стандартне заняття. Він повинен «підіграти» програму під особливості дітей.

Так, на думку Едвард де Боно – британського психолога, автора **Латеральне мислення** (поняття для позначення непрямого та творчого підходу для вирішення проблем), креативність – це не природний талант, а радше навик, якому можна навчитись. Науковець зазначає, що для досягнення креативності необхідно зазіхнути на усталені твердження та правила.

Ця думка, дозволяє визначити наступне-креативності можна навчитися.

Спираючись на дослідження в області практичної психології можна стверджувати, що креативне мислення у навчальному процесі можливо сформувати лише на основі взаємодії трьох компонентів: компетентності (знання і вміння, які має учень у сфері своєї діяльності), вміння творчо мислити (визначає еластичність і винахідливість у пошуках вирішення проблеми) і мотивування (внутрішня зацікавленість щодо неординарного розв'язання задачі). Компетентність і творче мислення – стратегічна сировина особистості, а від мотивування залежить використання цієї сировини. Як зазначає науковець, особистість може відрізнитися всебічними знаннями і вміннями, знаходити нові підходи щодо вирішення ситуації, проте, якщо у неї відсутня мотивація до виконання конкретної роботи, вона нічого не робитиме.

Креативна технологія навчання відходить від механічного перенесення знань, беручи за основу пошукову діяльність учнів, що ідуть шляхами наукового дослідження до встановлення фактів, формування проблем, гіпотез і аж до вирішення їх і пояснення.

Учень разом з вчителем самовіддано грає – грає всерйоз у науку, в авторів винаходів, у наукових доповідачів, опонентів, рецензентів.

Концепція креативності розроблена Дж. Гільфорд дозволя виділити чотири основні параметри креативності: оригінальність (спроможність продукувати віддалені асоціації, незвичні відповіді); семантична гнучкість (здатність виявити основну властивість об'єкта і запропонувати новий спосіб його використання); образно-адаптивна гнучкість (спроможність змінити форму стимулу в такий спосіб, щоб побачити у ньому нові ознаки і можливості для використання); семантична спонтанна гнучкість (продукування різноманітних ідей у нерегламентованій ситуації)

Вищим проявом креативності особистості учнів є параметри, які виділив П. Торренс: продуктивність (здатність до висунення великої кількості ідей); гнучкість (здатність висувати різноманітні ідеї, переходити від одного аспекта проблеми до іншого, використовувати різноманітні стратегії вирішення проблем); оригінальність (здатність до висунення ідей, які відрізняються від очевидних, банальних чи міцно установлених); деталізація (розроблення ідей) [6].

Якіж умови учитель повинен створити на уроці для стимулювання креативності (за Терезою М. Амабайл):

- правильний розподіл завдань
- надання учням свободи вибору засобів для досягнення цілей
- обґрунтований розподіл часу для розв'язання завдань
- створення груп, учасники яких готові до взаємодії й відрізняються глибиною неординарного мислення і поглядів

Якості креативних учнів які формує учитель

ВОНИ МРІЮТЬ	Творчі люди знають, що, незважаючи на все, що говорили їхні вчителі в третьому класі, мріяти – це зовсім не марна трата часу. Згідно зі словами Кауфмана і психолога Ребекки Л. Макміллан, які є співавторами роботи під назвою «Ода позитивним конструктивним мріям», «витання в хмарах» може допомогти у процесі створення креативних ідей.
ВОНИ ВСЕ ПОМІЧАЮТЬ.	Весь світ – це рідний дім для творчих людей, вони скрізь бачать можливості, і постійно засвоюють різну інформацію, яка стає джерелом для їх творчого самовираження.
ВОНИ ПРАЦЮЮТЬ ТІЛЬКИ В ТОЙ ЧАС, ЯКИЙ ПРАЦЮЄ НА НИХ.	Багато великих художників кажуть, що вони написали свої кращі роботи або дуже рано вранці, або пізно ввечері. Володимир Набоков починав писати відразу після того як він прокидався в 6 або в 7 ранку, а Френк Ллойд Райт звик вставати о 3 або 4 години ранку і працювати протягом декількох годин поспіль, перш ніж повернутися в ліжко. І неважливо, в який час доби це відбувалося, люди з високим творчим потенціалом неодноразово з'ясовували для себе, з якої години їх розум починав активно працювати, і планували свій день відповідно до цього.
ВОНИ ПО-ІНШОМУ СПРИЙМАЮТЬ ЖИТТЄВІ ПЕРЕШКОДИ.	Травма може допомогти людям розвиватися в таких областях як: міжособистісні стосунки, духовність, позитивне сприйняття життя, особиста сила, і, що найголовніше для креативності, вони вчаться бачити нові можливості в житті.
ВОНИ ЗНАХОДЯТЬ ЧАС ДЛЯ УСАМІТНЕННЯ.	«Для того щоб бути відкритим для творчості, потрібно мати здатність до конструктивного використання самотності. Треба долати страх самотності», – писав американський екзистенціальний психолог Ролло Мей. Художники та креативні люди часто сприймаються як одинаки, і, хоча це не завжди так, іноді на самоті вони можуть створювати свої найкращі роботи. На думку Кауфмана, вона дозволяє знову повернутися до можливості помріяти. Він каже, що ми повинні виділяти для себе трохи часу на те, щоб просто дозволити нашим головам трохи «поблукати в хмарах». «Ви повинні вступити в контакт з цим внутрішнім монологом, щоб мати можливість висловити його, – говорить він. – Важко знайти свій внутрішній креативний потенціал, якщо ви не можете налагодити контакт з самим собою і сумніваєтеся в собі»
ВОНИ ШУКАЮТЬ НОВІ ВРАЖЕННЯ.	«Відкритість до нових пізнань є одним з найважливіших умов для успішних творчих досягнень, – говорить Кауфман. – Вона складається з безлічі різних аспектів, але всі вони пов'язані одине з

	одним: інтелектуальна цікавість, пошук пригод, щирість емоцій, відкритість уяви. Те, що з'єднує їх разом, це прагнення до когнітивного і поведінкового дослідження як вашого внутрішнього, так і вашого зовнішнього світу».
ВОНИ ВЧАТЬСЯ НА СВОЇХ ПОМИЛКАХ.	Як стверджує Скотт Кауфман, стресостійкість є практично необхідною умовою для творчого успіху. Виконання творчої роботи часто описується як процес постійних невдач, які триватимуть до тих пір, поки ви не знайдете те, що буде вам потрібно. Через що креативні люди (принаймні, успішні) вчать не сприймати всі невдачі занадто особисто. Згадаємо всесвітньо відомого винахідника лампи розжарювання – Томаса Едісона, якому довелося докласти надзвичайно багато зусиль і часу на шляху до успіху, у даному випадку важливим є ставлення вченого до невдач: «Я не терпів поразки, я просто знайшов 10000 способів, які не працюють».
ВОНИ ЗАДАЮТЬ СЕРЙОЗНІ ПИТАННЯ.	Творчі особистості часто люблять спостерігати за оточуючими (в цей же час вони можуть генерувати свої кращі ідеї, надихнувшись таким заняттям).
ВОНИ РИЗИКУЮТЬ.	Ризикувати – це частина креативної роботи і більшість творчих особистостей, як тільки підуть на ризик, практично ожразу ж починають процвітати в різних аспектах свого життя. «Існує глибокий і важливий зв'язок між здатністю ризикувати і творчістю, і це те, що часто упускається з виду», – пише автор публікацій на Forbes, Стівен Котлер. – Творчість – це здатність робити щось з нічого. Для цього потрібна висока концентрація уваги над вирішуваним питанням. Така робота не для боязких і сором'язливих людей. Час витрачено даремно, репутація заплямована, гроші розтрачено незрозуміло куди – це результат того, якщо творчість піде наперекосяк».
ВОНИ СПРИЙМАЮТЬ ВСЕ СВОЄ ЖИТТЯ ЯК МОЖЛИВІСТЬ ДЛЯ САМОВИРАЖЕННЯ.	Ніцше вважав, що життя людини і весь її світ слід розглядати як витвір мистецтва. Креативні люди, ймовірно, більш схильні до того, щоб бачити світ саме таким чином, і тому постійно шукають можливості для самовираження в повсякденному житті. «Творче вираження є самовираженням», – говорить Кауфман. – Креативність це не більше ніж приватне вираження своїх потреб, бажань та унікальності».
ВОНИ КЕРУЮТЬСЯ СВОЇМИ ІСТИННИМИ БАЖАННЯМИ.	Креативні люди, як правило, відчувають внутрішню мотивацію – це означає, що вони діють на основі своїх внутрішніх бажань, а не прагнуть до визнання з боку оточуючих. Психологи вказують на те, що креативних людей спонукають до дії цікаві і складні справи, які перегукуються з їх внутрішньою мотивацією. А дослідження говорять, що простих роздумів про об'єктивні причини виконання тієї чи іншої роботи може бути достатньо, щоб підвищити свій творчий потенціал.
ВОНИ НАМАГАЮТЬСЯ ВИЙТИ ЗА РАМКИ СВОЇХ ЗДІБНОСТЕЙ.	Кауфман стверджує, що ще одна мета мріяння – допомогти нам вийти за рамки наших обмежених поглядів і досліджувати інші способи мислення, які можуть виявитися важливим активом для творчості. «Мріяння потрібно для того, щоб дозволити нам відпустити сьогоднішня», – говорить Кауфман. Так само як розум пов'язаний зі здатністю мріяти, складна структура мозку пов'язана з внутрішньою моделлю свідомості. Все це дозволяє Вам самотійно

	представити своє майбутнє, але воно також дозволяє представити і те, що думає хтось інший ».
ВОНИ ВТРАЧАЮТЬ ВІДЧУТТЯ ЧАСУ.	Творчі люди можуть виявити, що, коли вони пишуть, танцюють, малюють картини або виражають себе якимось іншим чином, вони опиняються в «ударі», що допомагає їм творити на найвищому рівні. Це такий психічний стан, коли людина виходить за межі своєї свідомості, що дозволяє досягти стану підвищеної концентрації і незворушності. Коли хтось перебуває в такому стані, він практично невразливий до внутрішніх або зовнішніх подразників, які могли б перешкодити його діяльності.
15. ВОНИ ОТОЧУЮТЬ СЕБЕ КРАСОЮ.	Креативні люди, як правило, мають чудовий смак, і в результаті чого, вони люблять перебувати в оточенні краси. Дослідження, нещодавно опубліковане в журналі «Психологія естетики, творчості та мистецтва» показало, що музиканти (в тому числі музиканти оркестру, музичні педагоги та солісти) демонструють високу чутливість і сприйнятливості до художньої краси.
ВОНИ ЗІСТАВЛЯЮТЬ ФАКТИ.	Якщо і є одна річ, яка відрізняє дуже творчих людей від інших, так це здатність бачити можливості там, де інші їх не бачать. Багато великих художників та письменників кажуть, що творчість це здатність зіставити між собою такі факти, які інші люди ніколи б не додумалися з'єднати. За словами Стіва Джобса: «Творчість це просто з'єднання в одне ціле різних речей. Коли ви запитаете у креативних людей, як вони створили щось, вони відчувають себе трохи винуватими, тому що вони в дійсності нічого не створювали, вони просто побачили зв'язок. У якийсь момент він виявився для них очевидним. А все це тому, що ці люди змогли використати свій досвід для того, щоб синтезувати щось нове».
ВОНИ ПОСТІЙНО БЕРУТЬСЯ ЗА ПОВНУ РЕОРГАНІЗАЦІЮ РЕЧЕЙ.	Як стверджує Кауфман, більше всього на світі на розвиток креативності впливає наявність різноманітного досвіду. Креативні люди люблять повністю змінювати речі, переживати нові враження і уникати всього, що робить життя одноманітним або рутинним. «У креативних людей є багато різноманітного досвіду, а звички – це його вбивці», – говорить Кауфман.
ВОНИ ЗНАХОДЯТЬ ЧАС ДЛЯ УСВІДОМЛЕНOSTІ.	Творчі особистості розуміють цінність очищення і зосередженого мислення, тому що їх робота залежить від цього. Велика кількість художників, підприємців, письменників та інших творчих працівників, такі як Девід Лінч, перетворили медитацію в засіб переходу в їх найбільш креативний стан душі. І наука підтримує ідею про те, що усвідомленість дійсно може збільшити вашу інтелектуальну силу самими різними способами. Голландське дослідження, проведене в 2012-му році, показало, що деякі медитативні техніки можуть сприяти творчому мисленню. А практика усвідомленості була пов'язана в ньому з поліпшенням пам'яті та уваги, підвищенням емоційного благополуччя, зниженням стресу і тривоги, а також поліпшенням ясності розуму (все це може призвести до розвитку більш креативного мислення).

Абрахам Маслоу відомий американський психолог вважав, що «Креативність – це творча спрямованість, яка від народження властива усім, але вона втрачається більшістю під впливом сформованої системи виховання, освіти та соціальної практики»

Саме тому, забезпечуючи впровадження креативного навчання ми забезпечуємо процес постійну співпрацю вчителя та учня при якому навчальний процес зливається з життям, із рішенням реальних творчих задач.

Актуальність досвіду- креативність сьогодні виходить на перший план у життєвому просторі молодого покоління, формування креативного мислення учнів - вимога часу, що забезпечує мотиваційний компонент навчання, сприяє самоствердженню особистості. Саме креативна особистість здатна адекватно і гнучко вирішувати нагальні проблеми, активно сприймати оточуючий світ, проявляти пошукову активність, виробляти відповідальні рішення.

Мета досвіду: створення оптимальних умов для розвитку креативного потенціалу дитини; для забезпечення вміння учнів творчо та свідомо обирати оптимальні способи правової поведінки, перетворювальної діяльності; планувати власну діяльність і діяльність колективну, прогнозувати й передбачати її результати, мислити системно та комплексно, самостійно оновлювати інформацію, працювати з потоками інформації, здійснювати проектну діяльність, оцінювати раціональність прийнятих рішень.

ОСНОВНА ІДЕЯ: творчі можливості людини невичерпні; вони є могутнім підґрунтям для переосмислення своєї ролі у світі, обрання соціальних ролей, а освіта є засобом реалізації цих можливостей, педагогічна наука повинна нести пошук таких ефективних засобів для реалізації в освітній практиці.

Мета креативної педагогіки у викладанні правознавства:

- відхід від фактологічних знань, нав'язування, навантаження;
- створення «технології мислення»;
- навчання техніки інтелектуальної роботи;
- формування особистих творчих якостей;
- підвищення мотивації навчання

Основна ідея досвіду полягає у відмові від механічного перенесення знань, у проблемно-пошуковій діяльності учнів, які йдуть шляхом дослідження до формування проблем, гіпотез, пошуку шляхів їх розв'язання, формування понять та їх пояснення. Учитель здійснює супровід учнів, дає певні рекомендації, спонукає їх до творчої діяльності, демонструє певний спосіб дій. Креативне навчання передбачає індивідуально-орієнтовану роботу вчителя з учнями. Першочерговою задачею є розвиток у школярів здібностей до самостійного формування нових знань, умінь, способів дій. Головним фактором креативного навчання є ініціативність учнів. При цьому учень із об'єкта педагогічного впливу перетворюється на суб'єкт спілкування. Він відповідає за свою діяльність так само, як і вчитель за свою.

Не із кожного учня можна «зробити» креативну особистість. Креативне навчання – це процес постійної співпраці вчителя та учня. Навчальний процес організовується як живий контакт партнерів, зацікавлених один у одному та в справі, якою вони займаються разом. Креативне навчання має характерну рису: навчальний процес зливається з життям, із рішенням реальних творчих, практичних задач.

Основні завдання учителя:

- **Розвивати уміння учнів приймати нову точку зору, розвивати здатність відходити від шаблонів та стереотипів.**
- **Вчити учнів ставити запитання, перемагати сумніви.**
- **Мати особисту точку зору і вміти її аргументувати.**
- **Застосовувати знання для розв'язання особистих проблем.**

Провідна педагогічна ідея досвіду – розвиток особистісних якостей учнів, підвищення рівня їх самостійності та пізнавального інтересу до предмета, розкриття їх творчих здібностей, створення умов для успішної самореалізації та розвитку творчої особистості шляхом впровадження технології креативного мислення. Засвоєння учнями морально-правових норм сприяє формуванню активної соціальної та громадянської позиції, розвиває вміння реалізовувати свої права, поважати права і свободи інших, розуміти відповідальність перед суспільством і державою за свої вчинки.

Прийомами формування креативного мислення на уроках правознавства є:

Виділення основного, аналіз і синтез;

Порівняння та абстрагування;

Узагальнення;

Систематизація і класифікація;

Конкретизація;

Визначення та пояснення понять;

Доказ і спростування тверджень;

Технологія креативного мислення передбачає формування цих розумових прийомів через використання різних форм роботи.

Форми роботи

1. Ділові, творчі ігри та моделювання, розв'язування кросвордів.
2. Розв'язування правових задач.
3. Задачі креативне фото
4. Опрацювання першоджерел
5. Рішення проблемних ситуацій.

Креативні методи навчання орієнтовані на створення учнями власних освітніх продуктів. Пізнання при цьому можливе, але воно відбувається саме під час та за рахунок творчої діяльності учня. Головним результатом є отримання нового продукту.

Креативні методи навчання

Метод моделювання – вивчення об'єкту шляхом дослідження, створення його копії.

Вправа « Поєднати-непоєднане»

Метод аналізу – уявне розчленування цілісного об'єкту на складові з метою вивчення.

Метод синтезу – поєднання раніше виділених частин (сторін, ознак, властивостей) з метою їх вивчення.

Метод абстрагування – виділення властивостей і відношень досліджуваного явища, до яких виявлено інтерес, в результаті яких формуються поняття, категорії конструкції.

Метод узагальнення – встановлюються загальні властивості і ознаки об'єктів.

Метод ментальної провокації - тобто твердження, які провокують, спонукають нові способи мислення. Де Боно запропонував термін "ПО" (тобто "провокаційна операція") для спонукання провокацій. "ПО" дає зрозуміти, що комуніканти не розуміють, що твердження невірне і навіть неможливе, але комуніканти все рівно вважають за потрібне розглянути це, сподіваючись, що це відкриє нові горизонти мислення. В багатьох випадках "ПО" паралельне "What if...?" або "А давайте припустимо, що...". Існують три головні провокаційні твердження. В першому типі тверджень змінений або переставлений місцями порядок або послідовність. Наприклад, таке твердження як "Будинки не повинні мати дахи" здавалося б на перший погляд нелогічним та дивним. Проте це твердження веде до таких ідей, як будинки з відкритими дахами або дахи з скла.

Другий тип провокацій – перебільшення. Цей тип провокацій дозволяє розширювати або зменшувати ідею або поняття непропорційно ("ПО" в середньому кожний студент випиває двадцять п'ять відер кави за рік).

Третій тип – спотворення. У даному випадку взаємостосунки між елементами або послідовність часу порушена. Цікавою провокацією може бути "Студенти дають контрольні викладачам", "Екзамен скасовано".

Модель Озборна та Парне "Креативне вирішення проблеми" (*Creative Problem Solving, CPS*). Кожна версія процесу включає кількість кроків, що містить і дивергентні (генерування великої кількості ідей) та конвергентні (звуження ідей) етапи вирішення проблеми.

Першим компонентом є *Розуміння проблеми*. Він містить формулювання цілі, можливостей, та встановлення головного напрямку роботи. Це включає в себе 3 етапи: *конструювання можливостей* (на даній стадії учень формулює загальну мету) та *дослідження інформації*, включає в себе вивчення багатьох джерел інформації в різних

аспектах та зосередження уваги на важливих елементах. На даному етапі учні визначають, що вони знають про проблему та що їм потрібно дізнатися, здійснюють пошук потрібних інформації, знань про явище, з яким пов'язана проблема. Найважливіша інформація може бути використана на третьому етапі цього компоненту, *формулювання проблеми*. На цьому етапі генерується різні формулювання проблеми, зазвичай починаються таким чином: "А як ми могли б ...?". Метою є встановити шляхи для формулювання проблеми, що відкриє двері творчим ідеям. Чим ширше формулювання проблеми, тим більше можливих вирішень можна знайти.

Другий компонент CPS, *Генерування ідей*. На даному етапі використовуються різні прийоми генерування ідей, наприклад, мозковий штурм. Учні генерують велику кількість ідей (швидкий потік), різноманітні ідеї та нові перспективи (гнучкість), нестандартні ідеї (оригінальність) та практичні ідеї, ефективні при застосуванні.

Третім компонентом є *Готовність до дії*, містить у собі перехід ідей в дію. Даний компонент має два етапи. Перший етап, розвиток рішень, застосовує певні стратегії та методи для аналізу, вдосконалення та вибору ідей. Останній етап у даному компоненті є *Прийняття рішення*. На даному етапі розробляється план для виконання вибраного рішення. Розглядаються можливі перешкоди. Даний етап завершується планом, зі своїми етапами, ресурсами, та визначенням обов'язків кожного члена групи.

Четвертий компонент CPS – *Планування власного підходу*. Даний етап дає змогу перевірити, що учасники вирішення проблеми знаходяться на правильному шляху. Містить у собі два етапи – *Оцінка учасників процесу*, бажані результати, контекст ситуації та доступні прийоми; *Проектування процесу* – вибір та планування всіх етапів, компонентів, засобів, які забезпечать оптимальний результат при вирішенні проблеми.

Креативні технології на уроках правознавства

Креативна технологія-провокація.

Вчитель висуває провокаційну тезу

В демократичних країнах –законів не існує.

Новий вид безпеченого транспорту – ходіння пішки.

Завдання учнів:

1. Спробуйте спроектувати світ, де існує це правило, уявіть цих людей.
2. Визначте можливі наслідки такого світу.
3. Знайдіть позитивні наслідки.
4. Чи потрібно змінювати цей світ і для чого?

Креативна технологія « Хто ти?» – найважча психологічна креативна технологія, яку можна застосовувати для орієнтації особистості у світі правових можливостей. Вчитель задає постійно одне питання « Хто ти?»

Завдання учня відповідати, моделюючи відповідь. « Я-новонароджена дитина». « Я маю...»

« Я- учень...»

« Я- працівник супермаркету...»

Креативна технологія - фрирайтинг- простописання. За допомогою методу учні виражають потік свого свтосприймання у зошитах, не зупиняючись. Учням надається одне слово, приклад « Машина...», « Білет..»

Креативна технологія - кьюбінг. Дана технологія дозволяє нам зібрати « інформаційне поле» навколо любого предмету, завдяки тому, що ми розглядаємо його під різними кутами зору. Вчитель: візьміть предмет обертайте його, описуючи якими властивостями він наділений.

Приклад- предмет – ручка

1. З чим можна порівняти те, що ви бачите?
2. Асоціації- які асоціації приходять вам в голову?
3. Аналіз_ які складові є у предмету?
4. Використання- де можна використати?

5. Оцінка- наскільки цікаво те, що ми бачимо

Використання технології креативного мислення на уроках правознавства.

Вправа : «**Поєднати непокдане**» та змодельувати правову ситуацію

ПОНЯТТЯ:

ЗАКОН

ЗАРУЧИНИ

ВЛАСНІСТЬ

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ

РУЧКА

ЛІКАР

КАЛЕНДАР

ЖЕЗЛ

Приклад. Поєднуємо поняття ручка та календар.

Визначити юридичні помилки у правовій ситуації. Президент України підписав Закон України « Про освіту» у строк протягом 20 днів після підписання Головою Верховної Ради України.

У правознавстві поняття « ручка» може використовуватися для підписання нормативних документів, а « календар» фіксує поняття « стоки» і « терміни». Президент має підписати Закон протягом 10 днів з дня підписання Головою Верховної Ради, якщо він не використав право « вето»

Вправа « Випадковості» У художній книзі вибрати два випадкових терміни та скласти ситуацію пов'язану з трудовим правом

Метод абстрагування

Вправа « Пошук спільних властивостей» (пропонується два поняття, за 5 хвилин необхідно записати якомога більше властивостей даних понять)

Дія – свідомо, вольова, правомірна, протиправна, причина правовідносин

Норма – правило, обов’язкове, передбачене в законі.....

Трудовий договір- два учасника, письмовий, строковий....

Звільнення – припинення трудових відносин, за згодою.....

Вправа «Алфавіт»

На дошці розміщено дві букви, протягом 5 хвилин написати поняття, які починаються на ці букви у правознавстві, зв’язати їх з трудовим правом (два учні)

Н

Г

Норма

Народ

Нікчемний

Нігілізм

нація

Гарантія

Громадяни

Гіпотеза

Метод узагальнення

Вправа « Арифметика», вирішити задачу:

Трудова книжка + ? +? = трудовий договір (відповідь – трудова книжка + документ про освіту+ документ, що посвідчує особу= трудовий договір)

36+24= скорочений робочий час

24+ 6= право на відпустку

Нормальна тривалість робочого часу=40

18+18=шлюбний вік

1+ 17= реєстрація шлюбу

Метод синтезу

Вправа « Пошук з’єднувальних ланок»

Задаються два предмети, наприклад, «Неповнолітній» та «Гроші ». Треба назвати предмети, що є як би «перехідним містком» від першого до другого. Названі предмети повинні мати чітку логічну зв’язок з обома заданими предметами.

Метод абстрагування

Вправа « Щоб це значило». Скласти правову ситуацію за поданими фото та знайти її вирішення у нормативних документах..

Фото 1.

Фото 2.

Приклад. Фото 2. На заводі Р. оголошено прийом на роботу за спеціальностями – прибиральник службових приміщень, сантехнік, електрик. Адміністрація надає можливість працевлаштування неповнолітніх осіб. Які правові умови працевлаштування неповнолітніх.

Тема уроку: Що таке право. Норми права та галузі права. Які суспільні відносини називають правовими

Мета:

- розкрити зміст поняття права, визначити його особливості поміж інших соціальних норм; розтлумачити основні ознаки права;
- розвивати вміння учнів робити порівняльний аналіз фактів понять та подій соціального буття;
- виховувати повагу до таких соціальних норм життя, як право і мораль.

Обладнання й матеріали: Конституція України, картки зі статтями будь-яких законів (для кожного учня) для визначення в них гіпотези, диспозиції та санкції, таблиця «Галузі права та сфера їх застосування».

Базові поняття й терміни: право, норми права, гіпотеза, диспозиція, санкція, галузі права, правовідносини.

Тип уроку: комбінований.

Хід уроку

I. Організаційний етап

► **Перевірка домашнього завдання:**

1. Робота біля дошки:

1. Заповнити таблицю: 1

Соціальні норми	Приклади
Норми моралі	
Норми права	
Релігійні норми	
Звичаї	
Корпоративні	

2. Вправа «Поєднати неможливе», використовуючи правові визначення 2

Правило – рука

Машина – юридична наука

2. Заповнити таблицю «Порівняння права та інших соціальних норм» 1

Запитання для порівняння	Норми права	Соціальні норми
--------------------------	-------------	-----------------

Ким встановлюється		
Коли з'явилися		
В якому вигляді існують		
Що регулюють		

3.Термінологічна розминка. Учні тягнуть поняття: правознавство, юридична наука, правило, соціальні норми, норма

4.Перевірка ментальних карт. Значення норм.

5.Тестові завдання (1 бал)

1. Визначте, у якому випадку скоєно правопорушення:

- 1) школяр не сплатив за проїзд в автобусі;
- 2) дівчинка взяла в однокласниці велосипед і своєчасно його не повернула;
- 3) хлопець вкрав у магазині цифровий фотоапарат;
- 4) водій автобуса без поважної причини не з'явився на роботу.

2. Правила, вироблені суспільством чи групою людей у процесі спільного життя і діяльності – це...

- А) моральні норми;
- Б) правові норми;
- В) корпоративні норми;
- Г) соціальні норми

3.Визначте, що не відноситься до норм права:

- А) Довідник школяра
- Б) Правила для учнів
- В) Конституція України
- Г) Біблія
- Д) Правила дорожнього руху

4.Коли виникли норми права:

- А) З появою людства
- Б) Існували завжди
- В) З появою держави
- В) Їх написали фараони
- 5) Об'єднайте поняття:

Людина+звички=

Честь+гідність=

II. Актуалізація опорних знань і мотивація навчальної діяльності

На цьому етапі учитель пропонує учням відгадати загадку, відповідь на яку підводить до того, що учні самі визначають тему уроку. Учитель же підкреслює важливість вивчення теми для кожного школяра.

Загадка. Воно подібне до броні, оскільки захищає вас; воно подібне до правил, оскільки говорить вам, як можна поводитися; воно подібне до судді, тому що ви можете до нього звертатись за захистом. Воно встановлюється виключно державою і є обов'язковим для всіх. Воно подібне часу, воно однаково ставиться до всіх людей: до багатих і бідних, до старих і молодих, білих і чорних, високих і низькорослих. Воно потребує від вас ставитися з повагою до інших. Воно подібне до доброти, правди й справедливості. Як ви вважаєте, що це таке? (Відповідь: право).

III. Вивчення нового матеріалу

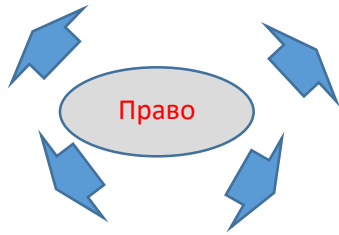
План

1. Поняття права.
2. Норми права.
3. Галузі права.
4. Правовідносини, їх функції.
5. Закон

► **Розповідь учителя**

Форма роботи групова. Робота з опорними схемами.

1. **Право, норми права (завдання накреслити схему)**
Обов'язковість

2. **Правовідносини (завдання накреслити схему)**

3. **Галузі права**

1. **Що таке право?**

Право — це сукупність загальнообов'язкових, формально визначених правил норм поведінки, що встановлюються й охороняються державою, які покликані регулювати відносини в суспільстві.

Основні ознаки права:

- ◆ Право встановлюється виключно державою. Жодна спільнота, група людей, організація не може цього зробити.
- ◆ Право є системою норм. Наприклад, після прийняття норми щодо рівності всіх форм власності до Кримінального кодексу України було внесено зміни, згідно з якими відповідальність за викрадення чужого майна незалежно від форм власності стала однаковою. У Кримінальному кодексі України від 5 квітня 2001 року взагалі немає різниці, проти якої форми власності скоєно злочин.
- ◆ Загальна обов'язковість — єдиний вид соціальних норм, який є обов'язковим на території держави для всіх, незалежно від їх належності до цієї держави (дія норм розповсюджується на іноземців, які перебувають на території країни), ставлення до правових норм і навіть незалежно від знання цих норм (незнання законів не звільняє від відповідальності).
- ◆ Формальна визначеність. Якщо йдеться про норми моралі, то вони ніде офіційно не зареєстровані, формуються громадською думкою тощо. На відміну від норм моралі, правові норми закріплені в спеціальному документі, офіційно прийнятому у встановленому порядку.
- ◆ Право охороняється державою. Правоохоронні функції покладені на суди, міліцію та інші органи державної влади.
- ◆ Право регулює не всі відносини між людьми, а тільки найважливіші з них.
- ◆ Основною формою вираження права є закони та зафіксовані в них норми.

2. **Норми права**

Норми права посідають особливе місце в системі соціальних норм — вони встановлюються державою і перебувають під її охороною, адресовані всім членам суспільства і являють собою загальнообов'язкове правило поведінки. Правова норма має бути спеціально

оформлена, тобто мати письмову форму і відображатися в законах, указах тощо. Норми права містять конкретні, чіткі формулювання, взаємодіють з нормами моралі.

Читання сторінка 14

4. Галузі права

Розглянути картинку ст.17

Норми права регулюють усе різноманіття правових відносин людей у суспільстві.

Галузь права — самостійна сукупність юридичних норм, яка регулює якісно однорідну сферу (рід) суспільних відносин специфічним методом правового регулювання.

Галузь права	Сфера застосування
Конституційне	Визначає суспільно-економічний лад, правовий статус громадян, форми правління і державного устрою, порядок формування та компетенцію органів державної влади
Адміністративне	Регулює суспільні відносини у сфері державного управління, застосування адміністративних санкцій
Цивільне	Регулює майнові та пов'язані з ним особисті немайнові відносини
Кримінальне	Регулює питання злочинності та карності діянь
Сімейне	Визначає особисті немайнові права людей та регулює їхні майнові відносини, які виникають у сфері шлюбу й сім'ї
Фінансове	Регулює питання державного бюджету, діяльності банків тощо
Трудове	Регулює трудові й пов'язані з ними інші суспільні відносини
Земельне	Регулює суспільні відносини, що пов'язані з володінням, користуванням та розпорядженням землею
Господарське	Регулює господарські відносини, у які вступають організації, підприємці в ході своєї господарської діяльності
Житлове	Регулює житлові відносини задля забезпечення права громадян на житло, належного використання і збереження житлового фонду
Кримінально-процесуальне	Регулює порядок провадження кримінальних справ
Цивільно-процесуальне	Регулює порядок провадження цивільних справ
Адміністративне процесуальне	Регулює порядок здійснення і розгляду адміністративно-правових справ

4. Правовідносини, їх функції

Норми права регулюють відносини між людьми, надаючи їм особливого характеру — після врегулювання вони стають захищеними засобами державного впливу. Щоб відрізнити такі відносини від будь-яких інших (неврегульованих нормами права), їх позначають терміном «правовідносини».

Правовідносини — урегульовані нормами права суспільні відносини, учасники яких є носіями суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, що забезпечуються державою.

Правовідносини виникають на основі норм права і виконують такі функції:

- ♦ визначають конкретне коло осіб, на яких розповсюджується дія норм права у даний момент;
- ♦ закріплюють конкретну поведінку, якої повинні або можуть дотримуватись суб'єкти;
- ♦ є умовами для можливого приведення в дію спеціальних юридичних дій з метою забезпечення суб'єктивних прав, обов'язків та відповідальності.

IV. Узагальнення та систематизація знань вмінь та навичок

► Перевірка схем

Домашнє завдання

Спробуйте визначити, до якої галузі права належать зазначені правові норми. Поясніть свою думку.

1. Покарання в виді арешту полягає в триманні засудженого в умовах ізоляції і встановлюються на строк від одного до шести місяців.
Зразок: це норма ... права, оскільки
2. Державна реєстрація шлюбу проводиться урочисто.
3. Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.
4. Забороняється застосування праці осіб молодше вісімнадцяти років на важких роботах і роботах з шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах.
5. У разі вчинення особами віком від шістнадцяти до вісімнадцяти років адміністративних правопорушень, передбачених статтями... 173 (дрібне хуліганство), вони підлягають адміністративній відповідальності на загальних підставах.
6. Зариті в землю або приховані іншими способом валютні та інші цінності, власник яких невідомий або в силу закону втратив на них право, вважаються скарбом.

Навести приклади галузей права (ситуації) , правовідносин

Урок №3 Тема уроку : Що таке закон. Як приймаються закони.

Мета уроку:

- сформувати поняття «закон», систему законодавства, процедуру прийняття законів;
- розвивати навички роботи у групі, креативність учнів;
- виховувати правову культуру, повагу до законів України.

Обладнання:

- опорні схеми
- Конституція України;
- підручник;
- зошит;
- словник.

Тип уроку: комбінований з елементами креативних вправ.

Хід уроку

Актуалізація опорних знань учнів

1. ЗАПОВНИТИ ТАБЛИЦЮ: 1

Норми права	Норми моралі
Спільне	
Відмінне	

2. ВПРАВА « ПОШТА »

Розподілити норми за галузями права

3. ВИЗНАЧИТИ ГАЛУЗЬ ПРАВА. 3

1. Громадянин *N* в день виборів перебував у службовому відрядженні в м. Чернівці, де звернувся до виборчої комісії з проханням голосування на виборах. Член дільничної комісії видав бюлетеня та вніс прізвище громадянина *N* у списки виборців.
2. Директор комунального підприємства відмовив у прийомі на роботу підлітку 15 річного віку, обґрунтовуючи свою відмову тим, що по закону особи молодше 16 років можуть бути прийняті на роботу у виняткових випадках і лише за попередньою згодою профкому.
3. Громадянка *В.* звернулася до прокуратури із скаргою на несвоєчасну виплату заробітної плати
4. Державна реєстраційна служба зареєструвала політичну партію (ЦИВІЛЬНЕ)
5. Громадянин Сидір, який користувався земельною ділянкою 0,10 га для городництва з 1990 року звернувся до Жулинської сільської ради із заявою про передачу йому цієї земельної ділянки у приватну власність.
6. Під час прокурорської перевірки було встановлено, що власник присадибної земельної ділянки *С.* розпочав будівництво на ній об'єкту торгівлі (магазину). Власнику землі була пред'явлена вимога про зупинення будівництва до врегулювання питань по зміні цільового призначення ділянки та отримання нового правовстановлюючого документу на земельну ділянку.
7. Діти, граючи у футбол м'ячем, розбили вікно у сусідньому домі. Потім з'ясувалося, що дитина 15 років, проживає з піклувальником, і при цьому з 14 років працює кур'єром на пошті.
8. Сергій Мовчан з приводу закінчення школи отримав від бабусі подарунок - магнітофон. Через деякий час він спитав бабусю чи не буде вона заперечувати проти того, щоб він обміняв магнітофон на відеокамеру, яка належить його товаришу Колобову. Бабуся не заперечувала й письмово оформила свою згоду на укладання правочину. Обмін відбувся.
9. У багатоповерховому будинку в житловому районі "Дубки" на сходинковому майданчику мешканці виявили розлиття значної кількості підозрілої рідини, схожої

на ртуть. Звернувшись до диспетчерської місцевого ЖЕКу з проханням про усунення розлиття, мешканці отримали відмову(ЕКОЛОГІЧНЕ)

10. Під час проведення допиту обвинувачений Горіхович раптово напав на слідчого, кількома ударами збив його з ніг і заподіяв легкі тілесні ушкодження з короткочасним розладом здоров'я.

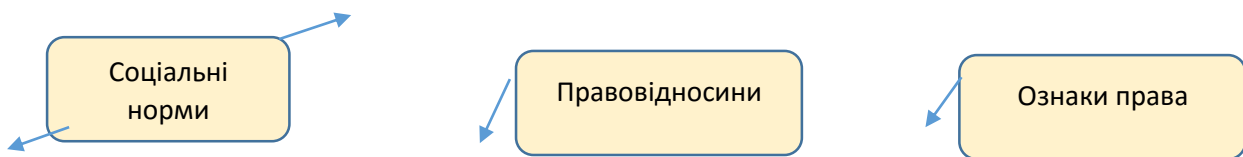
11. 14-річний Воробйов вчинив таємне викрадення кондитерських виробів і грошей із шкільного буфету на суму 194 грн. У зв'язку з цим проти нього було порушено кримінальну справу за ч. 1 ст. 185 КК. Під час досудового слідства встановлено, що до виповнення Воробйову 14 років він систематично крав різні речі в однокласників, бив їх, вимагаючи грошей.

4. НА ДОШЦІ НАКРЕСЛИТИ СХЕМИ: 3

1. Види соціальних норм

2. Будова правовідносин

3. Ознаки права

5. ЮРИДИЧНИЙ ПРАКТИКУМ 1

1. Заповніть пропуски у реченні право - це система -----формально визначених, _____ правил і _____ поведінки, що що встановлені і забезпечуються _____, що регулюють суспільні відносини між людьми в інтересах певної частини (більшої чи меншої) населення в соціально неоднорідному суспільстві

2. **Правовідносини** — урегульовані _____ суспільні відносини, учасники яких є носіями _____, що забезпечуються державою.

3. Правило - . це _____, які визначають дії людей, організацій, колективів у певних життєвих ситуаціях.

6. ТЕСТУВАННЯ.5

1. Визначте, що із запропонованого є зайвим і поясніть свою думку: (10 б)

1. норми моралі; норми права; релігійні норми; норми оцінювання; звичаї; традиції

2. Конституційне право, адміністративне право, цивільне право, кримінальне право, корпоративне право, трудове право

1. Які норми забезпечуються силою державного примусу?

- а) Технічні;
- б) політичні;
- в) економічні;
- г) правові; *
- д) моральні.

5. Зміст правовідносин — це:

- а) юридичний факт;
- б) об'єкт правовідносин;
- в) склад правовідносин;
- г) суб'єктивне право та юридичний обов'язок;*
- д) суб'єкт правовідносин.

12. Серед суб'єктів правовідносин розрізняють:

- А) громадян;
- Б) фізичних осіб;*
- В) організації;
- Г) юридичних осіб.*

Перевірка домашнього завдання **Навести приклади галузей права (ситуації), правовідносин**

2 Мотивація навчальної діяльності учнів:

Яке значення мають норми права?

Словник

Закон	Це офіційний документ, що містить норми права і приймається законодавчим органом чи референдумом
	Це нормативно-правовий акт що має вищу юридичну силу, який прийнятий в особливому порядку
Законодавчий процес	чітко врегульована Конституцією України та Регламентом Верховної Ради України діяльність, яка полягає у творенні законів
Промульгація	(лат. <i>promulgatio</i> — публічне оголошення) — дія, що надає закону загальнообов'язкової сили.
Підзаконний нормативно-правовий акт	Це письмовий документ виданий на основі закону, відповідно до закону і спрямований на його виконання

Ознаки закону

- Письмовий документ
- Приймається спеціально уповноваженим органом
- Має спеціальну процедуру прийняття
- Має вищу юридичну силу
- За порушення настає юридична відповідальність

Робота в групах

Прийом Рафт. Один учень обирає роль депутата ініціатора закону. Інші депутатів Придумати проект закону і розказати як він приймається. (робота 10 хвилин) використовуючи опрні схеми.

Клас голосує. За етапами. **Один учень спікер парламенту.**

Основні структурні елементи закону, нормативно-правового акту:

Форма НПА	Дата набуття чинності.
Назва органу що ухвалив	Дата ухвалення
Назва акту	Підпис особи, що скріпила акт
Преамбула(За потребою)	
Розділи, глави, статті, частини, пункти, підпункти	
Прикінцеві положення(За потребою)	
Перехідні положення (у разі необхідності)	
додатки (якщо вони є).	

Теоретичне підґрунтя

Стадії законодавчого процесу.

Стадія	Зміст	Мовою закону
I. Передпроектна стадія 1. Законодавча пропозиція	Законодавчий процес може розпочинатись внесенням до Верховної Ради законодавчої пропозиції про необхідність врегулювання певного виду суспільних відносин і розробки, у зв'язку із цим, відповідного законопроекту	

II. Проектна стадія. 2.Підготовка законопроекту	1 Ухвалюється рішення про підготовку законопроекту, відповідна пропозиція відхиляється або включається до плану законопроектних робіт 2 Доручається розробити законопроект уряду або постійним комітетам Верховної Ради; для цих цілей можуть створюватися спеціальні комісії, робочі групи у складі депутатів, представників зацікавлених громадських організацій, вчених–юристів 3 Проводиться розробка законопроекту і його попередня експертиза із залученням зацікавлених організацій, доопрацювання і редагування проекту	Стаття 89. Верховна Рада України для здійснення законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до її повноважень, виконання контрольних функцій відповідно до Конституції України створює з числа народних депутатів України комітети Верховної Ради України та обирає голів, перших заступників, заступників голів та секретарів цих комітетів.
III. Стадія внесення законопроекту на розгляд Верховної Ради 3.Законодавча ініціатива	Право законодавчої ініціативи здійснюється шляхом внесення до Верховної ради: а) законопроектів — проекти законів, постанов Верховної ради б) проектів актів Верховної ради — проекти постанов, резолюцій, декларацій, звернень, заяв, що впливають з установчих, організаційних, контрольних та інших функцій Верховної ради; в) пропозицій до законопроектів г) поправок до законопроектів	Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент - Верховна Рада України (<u>ст. 75 Конституції України</u>), і прийняття законів віднесено до її повноважень (<u>ст. 85 Конституції України</u>). Право законодавчої ініціативи належить народним депутатам, Президенту, Кабінету міністрів України ст 93
IV. Стадія розгляду законопроекту.	Ця стадія складається з обговорення законопроекту і його узгодження, виявлення позицій зацікавлених сторін про проект і одержання їх пропозицій щодо вдосконалення, доопрацювання проекту, ухвалення в порядку першого, другого, третього читання, розгляд альтернативних проектів. У разі необхідності – винесення проекту: а) на обговорення широкого кола кваліфікованих спеціалістів шляхом проведення парламентських слухань, конференцій, “круглих столів” та ін.; б) на всенародне обговорення. Відповідно до Конституції України, законопроекти, визначені Президентом України як невідкладні, розглядаються Верховною Радою позачергово	

перше читання –	Обговорення основних принципів, положень, критеріїв, структури законопроекту та прийняття його за основу;	Після завершення обговорення законопроекту в першому читанні проводиться голосування, на якому Верховна Рада може прийняти рішення про: 1) прийняття законопроекту за основу з дорученням головному комітету підготувати його до другого читання; 2) відхилення законопроекту; 3) повернення законопроекту суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання або направлення його до головного комітету для підготовки на повторне перше читання, визначивши при цьому основні 4) опублікування законопроекту у визначеному Верховною Радою друкованому засобі масової інформації для всенародного обговорення, доопрацювання його головним комітетом з урахуванням наслідків обговорення і подання на повторне перше читання.
друге читання –	постатейне обговорення і прийняття законопроекту у другому читанні	За результатами розгляду законопроекту в другому читанні Верховна Рада приймає рішення про: 1) прийняття законопроекту в другому читанні та доручення головному комітету підготувати його до третього читання; 2) прийняття законопроекту в другому читанні та в цілому; 3) прийняття законопроекту в другому читанні за винятком окремих розділів, глав, статей, частин статей та направлення їх головному комітету на доопрацювання з наступним поданням законопроекту на повторне друге читання; 4) повернення законопроекту головному комітету на доопрацювання з наступним поданням на повторне друге читання.

третє читання	– прийняття законопроекту, який потребує доопрацювання та узгодження, в цілому	За результатами розгляду законопроекту у третьому читанні Верховна Рада може прийняти рішення про: 1) прийняття закону в цілому і направлення його на підпис Президенту України; 2) перенесення голосування щодо законопроекту в цілому у зв'язку із прийняттям рішення про перенесення розгляду законопроекту або до подання Кабінетом Міністрів України проектів актів, прийняття яких передбачено в законопроекті, що розглядається; 3) схвалення тексту законопроекту в цілому і винесення його на всеукраїнський референдум; 4) відхилення законопроекту.
V. Стадія ухвалення законопроекту.	Складається із ухвалення законопроекту в результаті голосування і підготовка відповідної постанови парламенту про вступ закону в силу. Тексти законів, ухвалених Верховною Радою, підписуються Головою Верховної Ради і невідкладно передаються на підпис Президентові України.	Після прийняття протягом 10 днів підписується головою ВР Голова Верховної Ради України підписує поданий на підпис закон не раніше двох і не пізніше п'яти днів з дня його подання Підписаний закон згідно <u>ст. 94 Конституції України</u> Голова Верховної Ради України невідкладно направляє Президентові України.
VI. Засвідчувальна стадія.	Підписання закону Президентом України в установлені Конституцією строки (15 днів). Вето президента. Президент може скористатися своїм правом відкладального вето і повернути закон зі своїми зауваженнями і пропозиціями Верховній Раді для повторного розгляду. Вето може бути подолано парламентом, якщо під час повторного розгляду закон ухвалюється не менше ніж 2/3 голосів від конституційного складу Верховної Ради (300 голосів). У такому випадку Президент зобов'язаний підписати цей закон і подати його на опублікування протягом 10 днів	Президент України протягом п'ятнадцяти днів після отримання закону підписує його, беручи до виконання, та офіційно оприлюднює його або повертає закон зі своїми вмотивованими і сформульованими пропозиціями до Верховної Ради України для повторного розгляду (<u>ч. 2 ст. 94 Конституції України</u>). У такий спосіб Президент України реалізує право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів, надане йому згідно з <u>п. 30 ч. 1 ст. 106 Конституції України</u>.

		У разі якщо Президент України протягом встановленого строку не повернув закон для повторного розгляду, закон вважається схваленим Президентом України і має бути підписаний та офіційно оприлюднений (<u>ч. 3 ст. 94 Конституції України</u>). Якщо під час повторного розгляду закон буде знову прийнятий Верховною Радою України не менш як двома третинами від її конституційного складу, Президент України зобов'язаний його підписати та офіційно оприлюднити протягом десяти днів. У разі якщо Президент України не підписав такий закон, він невідкладно офіційно оприлюднюється Головою Верховної Ради України і опубліковується за його підписом (<u>ч. 4 ст. 94 Конституції України</u>).
VII. Інформаційна стадія.	Промульгація (лат. <i>promulgatio</i> — публічне оголошення) Включення закону до Єдиного державного реєстру нормативних актів з присвоєнням йому реєстраційного коду. 2. Опублікування закону — друк тексту закону з усіма реквізитами в офіційних виданнях (“Відомостях Верховної Ради України”, газеті “Голос України”)	Опублікування закону Офіційними друкованими виданнями є: "Офіційний вісник України"; газета "Урядовий кур'єр". "Голос України", "Відомості Верховної Ради України". Закони набирають чинності через десять днів з дня їх офіційного оприлюднення, якщо інше не передбачено самими актами, але не раніше дня їх опублікування в офіційному друкованому виданні. «Указ Президента «Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності

Перед проектна стадія 1
Законодавча пропозиція

Проектна стадія
2. Підготовка законопроекту

III. Стадія внесення
законопроекту на розгляд
Верховної Ради Законодавча
ініціатива

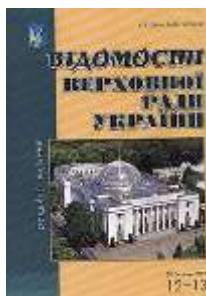
IV. Стадія розгляду
законопроекту. Перше,
Друге, Третє читання

V. Стадія ухвалення
законопроекту.

VI. Засвідчувальна стадія.

VII. Інформаційна стадія.

Постанови Верховної Ради України

Укази, розпорядження Президента України

Підзаконні Нормативно-правові акти

Декрети, постанови, розпорядження Кабінету міністрів України

Нормативні акти міністерств, відомств, державних комітетів

Нормативні акти місцевих органів влади та самоврядування

Закріплення.

Представлення Закону.

Домашнє завдання

Практична робота. Письмово.

Право_____?

Це особливий вид _____?

Що характеризується наступними ознаками_____?

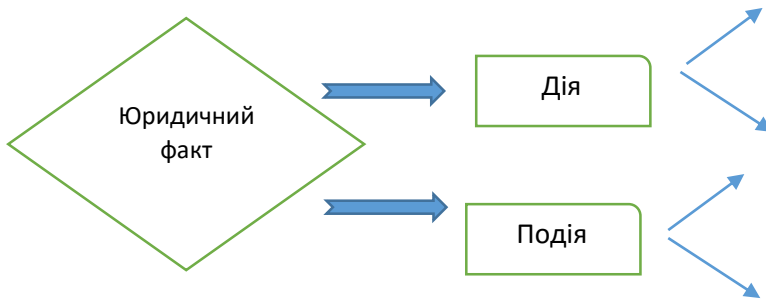
- 1.
2. Визначити до якої галузі відносяться ситуації

Галузь права	Ситуація
	Батьки зобов'язані піклуватися про здоров'я дитини, її фізичний, моральний, духовний розвиток
	Забороняється залучати працівників молодше 18 років до роботи у нічний час
	Неповнолітня особа має право самостійно розпоряджатися своїм заробітком
	Україна є республікою
	Хуліганство-це грубе порушення громадського порядку

3. Складіть формулу із запропонованих термінів: Субект, Юридичний факт, об'єкт, правовідносини

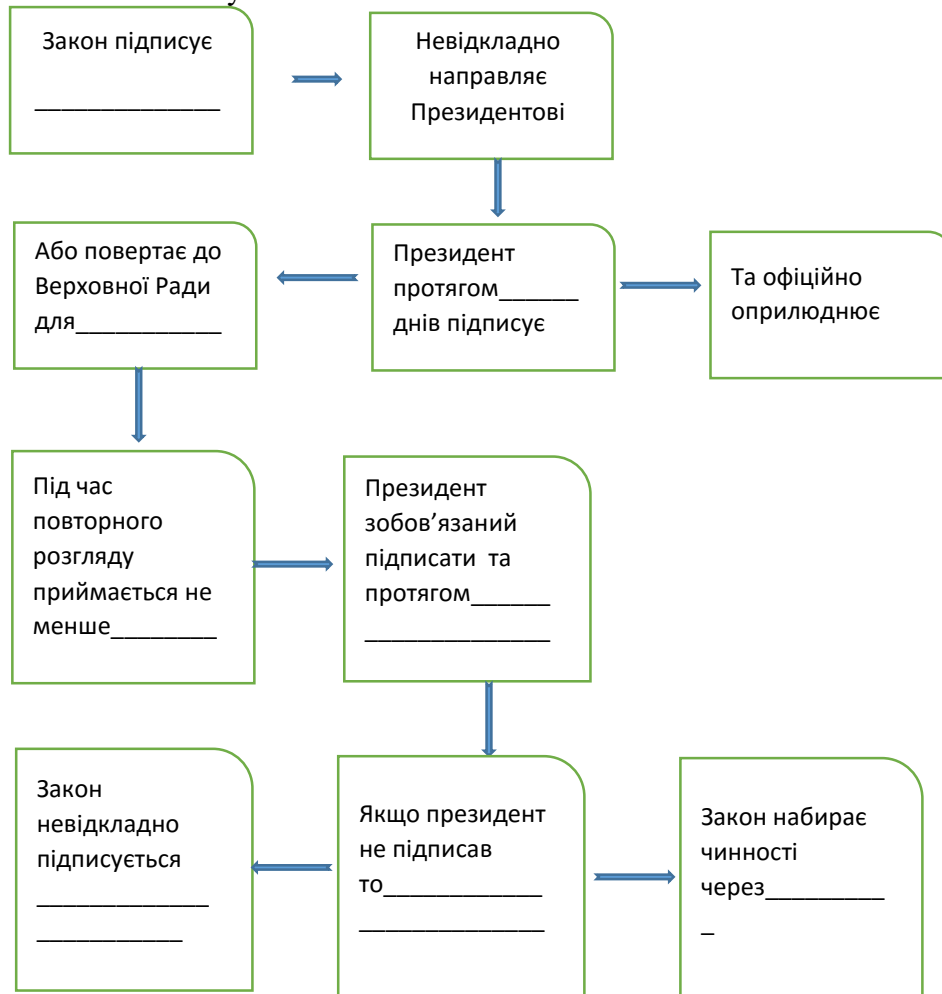
$$\bigcirc + \bigcirc + \bigcirc = \bigcirc$$

4. Заповнити схему:

1. У пологовому будинку народився хлопчик
2. Громадянин П. зарахований студентом до Херсонського педагогічного вузу.
3. У результаті зливи залило будинок громадянина В.
4. Учень школи влаштувався на роботу влітку

5. Заповнити схему:

6. Розташувати нормативні акти в порядку юридичної сили.
Закон України «Про власність», Конституція України, Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», Наказ Міністерства освіти і науки України «Про реорганізацію Київського інституту фізичної культури в Академію фізкультури та спорту України», Розпорядження Голови Харківської обласної держадміністрації «Про порядок святкування Дня Незалежності України», Кримінальний кодекс України.
7. Юнаки Стародавніх Афін, коли набували права громадянина, давали клятву, в якій були такі слова: «І якщо хто-небудь буде скасовувати закони або не підкорятися їм, я не допущу цього, а захищатиму їх і сам, і разом з усіма». Поясніть зміст цієї клятви.
8. Знайдіть у засобах масової інформації кілька повідомлень про прийняття різних видів нормативно-правових актів, поясніть, хто їх приймав, для чого і кого вони стосуються.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про освіту

(Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 34, ст. 451)

Освіта - основа інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку суспільства і держави. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього рівня народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями.

Освіта в Україні ґрунтується на засадах гуманізму, демократії, національної свідомості, взаємоповаги між націями і народами.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Законодавство України про освіту

Законодавство України про освіту базується на Конституції України і складається з цього Закону, інших актів законодавства України.

Стаття 3. Право громадян України на освіту

1. Громадяни України мають право на безкоштовну освіту в усіх державних навчальних закладах незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, віросповідання, стану здоров'я, місця проживання та інших обставин. Це право забезпечується:

розгалуженою мережею навчальних закладів, заснованих на державній та інших формах власності, наукових установ, закладів післядипломної освіти;

відкритим характером навчальних закладів, створенням умов для вибору профілю навчання і виховання відповідно до здібностей, інтересів громадянина;

різними формами навчання - очною, вечірньою, заочною, екстернатом, а також педагогічним патронажем.

2. Держава здійснює соціальний захист вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів та інших осіб незалежно від форм їх навчання і типів навчальних закладів, де вони навчаються, сприяє здобуттю освіти в домашніх умовах.

3. Для одержання документа про освіту громадяни мають право на державну атестацію.

4. Іноземці, особи без громадянства здобувають освіту в навчальних закладах України відповідно до чинного законодавства та міжнародних договорів.

Стаття 51. Права вихованців, учнів, студентів, курсантів, слухачів, стажистів, клінічних ординаторів, аспірантів, докторантів

1. Вихованці, учні, студенти, курсанти, слухачі, стажисти, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти відповідно мають гарантоване державою право на:

навчання для здобуття певного освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів;

вибір навчального закладу, форми навчання, освітньо-професійних та індивідуальних програм, позакласних занять;

додаткову відпустку за місцем роботи, скорочений робочий час та інші пільги, передбачені законодавством для осіб, які поєднують роботу з навчанням;

продовження освіти за професією, спеціальністю на основі одержаного освітньо-кваліфікаційного рівня, здобуття додаткової освіти відповідно до угоди із навчальним закладом;

одержання направлення на навчання, стажування до інших навчальних закладів, у тому числі за кордон;

користування навчальною, науковою, виробничою, культурною, спортивною, побутовою, оздоровчою базою навчального закладу;

доступ до інформації в усіх галузях знань;

участь у науково-дослідній, дослідно-конструкторській та інших видах наукової діяльності, конференціях, олімпіадах, виставках, конкурсах;

особисту або через своїх представників участь у громадському самоврядуванні, в обговоренні, вирішенні питань удосконалення навчально-виховного процесу, науково-дослідної роботи, призначення стипендій, організації дозвілля, побуту тощо

Найбільш ефективним засобом, що забезпечує виконання цього завдання, є, на нашу думку, розв'язування учнями правових задач, що дає можливість не тільки перевіряти рівень засвоєння старшокласниками теоретичного матеріалу, а й виявляти прогалини у знаннях, щоб вчасно усувати їх. Розв'язування задач сприяє засвоєнню навчального матеріалу на якісно вищому рівні, створює передумови для вироблення умінь та навичок застосовувати аналогії закону та аналогії права, сприяє виробленню навичок критичного мислення, розвитку творчої уяви учнів. Але, мабуть, найбільш цінним у процесі розв'язування задач є те, що не як механічний набір правових норм. Розв'язування правових задач, зокрема задач на міжгалузеві зв'язки, є надзвичайно дієвим засобом систематизації правових знань, що є особливо важливим для учнів, які поглиблено вивчають правознавство, є учасниками правознавчих олімпіад 3-го та 4-го етапів.

Приклад № 1. Інститут усиновлення (сімейне право) та інститут спадкування (цивільне право)

Задача

У 2000 році в подружжя Малиновських народилася дочка Оксана. У 2009 році мати Оксани Олена Малиновська померла. У 2010 році батько Оксани Герасим одружився з Матильдою. У тому ж році Матильда усиновила Оксану. У 2011 році в автомобільній катастрофі в один день загинули дід і баба Оксани (батьки померлої Олени). За померлими залишилося спадкового майна на суму триста тисяч грн. Заповіту спадкодавці не залишили. Майно, вартістю сто тисяч грн., успадкувала Оксана. Поясніть, яким чином Оксана могла успадкувати це майно і чому саме в такому обсязі? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь на задачу

Усиновлена особа не може стати спадкоємцем за законом за дідом і бабою за походженням. Тобто в ситуації, що аналізується, за загальним правилом Оксана не могла стати спадкоємцем за законом за батьками своєї раніше померлої матері. Оскільки Оксана все-ж таки стала спадкоємцем за законом, то можна зробити висновок, що суд, приймаючи рішення про усиновлення, зберіг правовий зв'язок між Оксаною та її бабусею і дідусем. Враховуючи те, що Оксана успадкувала за померлими третину спадкового майна, можна зробити висновок, що вона була одним із спадкоємців першої черги за спадкодавцями, а саме стала спадкоємцем за правом представлення (ч. 3 ст. 1266 ЦКУ).

Приклад № 2. Інститут майнових прав подружжя, інститут припинення шлюбу (сімейне право), інститут спадкування, інститут строків у цивільному праві (цивільне право)

Задача

Никифор та Валентина уклали шлюб у 1985 році. У 1986 році в них народився син Валерій, а в 1988 році — дочка Вероніка. За час перебування в шлюбі подружжя збудувало будинок і придбало земельну ділянку площею 0,3 га. У 2007 році Никифор та Валентина склали спільний заповіт щодо будинку та земельної ділянки. Ці об'єкти нерухомості вони заповіли Валерію. У 2010 році стосунки між подружжям різко погіршилися у зв'язку з тим, що Никифор почав залицятися до Еліни і мав намір з нею одружитися. 31 травня 2011 року Никифор та Валентина подали до ОДРАЦСу заяву про розірвання шлюбу. 28 червня 2011 року Никифор вирішив підкорити кілька карпатських вершин. 2 липня 2011 року його знайшли мертвим на вершині гори Петрус. Чи успадкуватиметься майно за Никифором? Якщо успадкуватиметься, то ким саме і в яких частках? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь на задачу

Відповідно до ст. 1243 ЦКУ подружжя має право скласти спільний заповіт щодо майна, яке належить йому на праві спільної сумісної власності. У разі складання спільного заповіту частка у праві спільної сумісної власності після смерті одного з подружжя переходить до другого з подружжя, який його пережив. Спадкування майна, яке заповідано у спільному заповіті, можливе тільки після смерті другого з подружжя. Якщо шлюб між Никифором та Валентиною припинився внаслідок смерті Никифора, то спадкування майна, яке заповідано у спільному заповіті подружжя відбудеться тільки після смерті Валентини, але відбудеться

спадкування за законом того майна, яке належало Никифорові на праві особистої приватної власності у рівних частках вдовою, сином та дочкою як спадкоємцями першої черги. Якщо ж шлюб між Никифором та Валентиною припинився внаслідок розірвання, то спільний заповіт подружжя вважатиметься недійсним і спадкування має відбутися за законом. У такому разі частка Никифора у спільній сумісній власності та майно, яке належало йому на праві особистої приватної власності, будуть успадковані порівну між сином Валерієм та дочкою Веронікою як спадкоємцями першої черги.

За умовами задачі не можна визначити дату смерті Никифора. Згідно з ч.2 ст.106 Сімейного Кодексу ОДРАЦС виносить постанову про розірвання шлюбу після спливу одного місяця від дня подання заяви про розірвання шлюбу, якщо вона не була відкликана. Оскільки заява була подана 31 травня 2011 року, то ОДРАЦС мав винести постанову про розірвання шлюбу 30 червня 2011 р. Це пояснюється тим, що відповідно до ст.254 ЦКУ, якщо закінчення строку визначеного місяцем припадає на такий місяць, у якому немає

відповідного числа, строк спливає в останній день цього місяця.

Якщо смерть Никифора настала 28 або 29 червня, то вважатиметься, що шлюб припинився внаслідок смерті, а не внаслідок розірвання. Якщо смерть стала 1 або 2 липня, то вважатиметься, що шлюб припинився внаслідок розірвання. Якщо смерть настала в день винесення постанови ОДРАЦСом про розірвання шлюбу (30 червня) то з цього приводу норма СК, яка врегульовує питання розірвання шлюбу ОДРАЦСом відповіді не дає. Однак для того щоб розв'язати цю ситуацію, слід застосувати норму, яка врегульовує подібну ситуацію (аналогія закону). Мається на увазі норма, відповідно до якої, якщо в день набрання чинності рішенням суду про розірвання шлюбу, один із подружжя помер, то вважається, що шлюб припинився внаслідок його розірвання. Тобто якщо смерть настала 30 червня, то вважається, що шлюб припинився внаслідок його розірвання.

Приклад № 3. Інститут спадкування (цивільне право), інститут злочинів проти життя та здоров'я (кримінальне право)

Задача

Спадкодавець Максим мав дружину Власту, сина Петра, а також дочок Марію та Анжеліку. 2 грудня 2009 року Максим склав заповіт, за яким будинок заповів синові, автомобіль дружині, а земельну ділянку Марії. 10 лютого 2010 року Максим склав новий заповіт, за яким земельну ділянку заповів Анжеліці. 5 серпня під час сварки, будучи у нетверезому стані, Анжеліка скоїла умисне вбивство свого батька, що було встановлено вироком суду, який вступив у законну силу. Як буде розподілена спадщина? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь на задачу

Відповідно до ч. 2 ст. 1254 ЦКУ заповідач має право у будь-який час скласти новий заповіт. У разі посвідчення нового заповіту раніше складений скасовується останнім повністю або у частині, залежно від змісту пізніше складеного заповіту. Як видно з умов задачі, новий заповіт не містив заповідальних розпоряджень щодо будинку та автомобіля і тому у сина і дружини спадкодавця збереглося право на успадкування після смерті Максима відповідно будинку і автомобіля. Новий заповіт скасував попередній тільки частково, а саме щодо успадкування земельної ділянки. Ця нерухомість була заповідана Анжеліці, а не Марії, як у попередньому заповіті. Отже, право на успадкування земельної ділянки після відкриття спадщини мало належати Анжеліці, а за змістом другого заповіту можна було зробити висновок, що Марія побічно позбавлена спадщини, що є цілком законним діянням з боку спадкодавця, оскільки згідно ч. 2 ст. 1235 ЦКУ заповідач вправі без зазначення причин позбавити права на спадкування будь-яку особу з числа спадкоємців за законом. Якщо така особа прямо позбавлена спадщини і вона не має права на обов'язкову частку у спадщині, то вона не може спадкувати не тільки за заповітом, а й за законом. Якщо ж спадкоємець за законом позбавлений спадщини побічно, то у випадку, якщо все майно або його частина буде спадкуватися за законом, то такий спадкоємець закликається до спадкування на загальних підставах.

Відповідно до ч. 1 ст. 1224 ЦКУ не мають права на спадкування особи, які умисно позбавили життя спадкодавця. Отже, Анжеліка не зможе успадкувати земельну ділянку. Це означає, що право на спадкування земельної ділянки не охоплюється змістом заповіту. Відповідно до ч. 2 ст. 1223 ЦКУ у разі неохоплення заповітом усієї спадщини право на спадкування за законом одержують спадкоємці за законом тієї черги, яка закликається до спадкування. Вдова Власта, син Петро та дочка Марія є спадкоємцями першої черги. Згідно з ч. 1 ст. 1267 ЦКУ частки у спадщині кожного із спадкоємців за законом є рівними. Тому земельна ділянка буде успадкована вдовою, сином Петром та дочкою Марією в розмірі 1/3 кожним. Крім того, вдова за заповітом успадкує автомобіль, а син — будинок.

Приклад № 4. Інститут майнових прав подружжя (сімейне право), інститут власності, інститут спадкового договору (цивільне право)

Задача

Олодар та Матильда уклали шлюб у 2000 році. На момент укладання шлюбу Олодар був власником трикімнатної квартири. У 2001 році в них народилася дочка Наталія, а у 2005 році — дочка Тетяна. У 2008 році Матильда через загальне захворювання стала інвалідом третьої групи, а у Олодара у 2010 році виявили цироз печінки. У січні 2011 року Олодар виявив бажання укласти спадковий договір з Іваном, за яким останній мав оплачувати лікування та утримання відчужувача, а взамін, після смерті Олодара, Іван мав стати власником квартири. Нотаріус відмовився посвідчити цей договір як такий, що суперечить чинному законодавству. Чи є відмова нотаріуса правомірною? Свою відповідь обґрунтуйте.

Відповідь на задачу

Як видно з умов задачі, квартира належала Олодарові на праві особистої приватної власності. Відповідно до ч. 1 ст. 319 ЦКУ власник розпоряджається своїм майном на власний розсуд. Однак право власника щодо реалізації права власності має певні межі. Відповідно до ч. 1 ст. 319 ЦКУ власник зобов'язаний дотримуватися моральних засад суспільства, а згідно з ч. 2 ст. 59 СКУ, розпоряджаючись своїм майном, дружина, чоловік зобов'язані враховувати інтереси дітей, інших членів сім'ї, які відповідно до закону мають право користуватися ним. З огляду на вищезазначене можна зробити висновок, що відмова нотаріуса є цілком правомірною.

Приклад № 5. Інститут публічної обіцянки винагороди без оголошення конкурсу, інститут власності, інститут відшкодування шкоди (цивільне право) та інститут злочинів проти особистих прав людини і громадянина (кримінальне право)

Задача

Юлій прочитав у газеті оголошення, у якому йшлося про те, що громадянин Ковтуненко заплатить тисячу п'ятсот грн. будь-якій особі, яка приведе йому додому його зниклого собаку пуделя. За тиждень до цього пудель зник з дому. Безробітний Юлій вирішив, що йому було б непогано таким чином трохи підзаробити. Вільного часу в нього було вдосталь, і він вирушив на пошуки собаки. Наступного дня він побачив собаку у дворі Мелентія, який за чотири дні до цього знайшов її в міському парку. Юлій показав Мелентію оголошення в газеті (а про його існування Мелентій нічого не знав) і поставив вимогу перед Мелентієм віддати йому собаку, якого він має намір повернути господарю. Мелентій, який сам був не проти отримати тисячу п'ятсот грн., заявив Юлію, що вже наступного дня сам поверне собаку Ковтуненкові. Вночі Юлій проник на подвір'я Мелентія, зламав двері хліва й забрав собаку, якого віддав власнику, отримавши при цьому заявлену в оголошенні винагороду. Мелентій вважає, що половина винагороди має належати йому, бо саме він підібрав бездоглядну домашню тварину і мав намір її повернути наступного дня після того, як дізнався, хто є власником цієї тварини. Дайте розгорнутий юридичний аналіз ситуації.

Відповідь на задачу

Мелентій затримав бездоглядну домашню тварину. Відповідно до ч. 1 ст. 340 ЦКУ особа, яка затримала бездоглядну домашню тварину, зобов'язана негайно повідомити про це власникові і повернути її. Якщо власник бездоглядної домашньої тварини або місце його перебування невідомі, особа, яка затримала тварину, зобов'язана протягом трьох днів заявити

про це міліції або органів місцевого самоврядування, який уживає заходів для розшуку власника. Як видно з умов задачі, цього свого обов'язку Мелентій не виконав. Незаконною є й відмова Мелентія передати собаку Юлію на вимогу останнього, який виконував завдання, що ставилося в публічній обіцянці винагороди без оголошення конкурсу. Однак протиправна відмова Мелентія передати собаку Юлію не надає права останньому використовувати протиправні засоби для досягнення правомірної мети. Пошкодивши майно Мелентія, Юлій вчинив не тільки цивільно-правовий делікт, а й скоїв діяння, яке містить у собі деякі ознаки складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 162 ККУ (незаконне проникнення до житла чи до іншого володіння особи). За завдану майнову шкоду Юлій повинен понести відповідальність. Оскільки оголошенням про публічне обіцяння винагороди досягнення потрібного результату за допомогою неправомірних дій не вимагалось і не могло вимагатися, особа, що оголосила винагороду, не має жодного відношення до неправомірних дій суб'єкта, який відізався, і тому не несе відповідальності за ці дії. Права на винагороду в Мелентія не виникає, оскільки він не виконав свій обов'язок, передбачений ч. 1 ст. 340 ЦКУ. Такий висновок впливає з системного тлумачення ч. 2 ст. 342 ЦКУ та ч. 4 ст. 339 ЦКУ.

Приклад № 6. Інститут злочинів проти власності, інститут необхідної оборони (кримінальне право) та інститут відшкодування шкоди (цивільне право)

Юрій, який пізно ввечері прогулювався набережною міста, побачив Гафію, яка рухалася в тому самому напрямі, що й він. Незабаром Юрій її наздогнав. Набережна була добре освітлена, і тому Юрій добре бачив, що Гафія мала на плечі дуже дорожчу жіночу сумочку. У Юрія раптом виникло бажання цією сумочкою протиправно заволодіти. З цією метою він підійшов збоку до Гафії і зробив спробу різким рухом зірвати сумочку з її плеча. Однак Гафія встигла міцно вчепитися в сумку обома руками. Юрій з усіх сил намагався вирвати річ з рук Гафії, але безуспішно. У свою чергу Гафія усвідомлювала, що Юрій не думає припиняти протиправне діяння, а прагне будь-що заволодіти її річчю, і тому з усієї сили вдарила його кулаком у голову. Юрій втратив свідомість і впав на тротуар. Лікарі кваліфікували нанесене йому тілесне ушкодження як тілесне ушкодження середньої

Креативна технологія-провокація.

В демократичних країнах – законів не існує.

Новий вид безпеченого транспорту – ходіння пішки.

5. Спробуйте спроектувати світ, де існує це правило, уявіть цих людей.
6. Визначте можливі наслідки такого світу.
7. Знайдіть позитивні наслідки.
8. Чи потрібно змінювати цей світ і для чого?

Креативна технологія «Хто ти?» – найважлива психологічна креативна технологія, яку можна застосовувати для орієнтації особистості у світі правових можливостей. Вчитель задає постійно одне питання «Хто ти?»

Завдання учня відповідати, моделюючи відповідь. «Я-новонароджена дитина». «Я маю...» «Я-учень...» «Я-працівник супермаркету...»

Креативна технологія - фрирайтинг-простописання. За допомогою методу учні виражають потік свого свтосприймання у зошитах, не зупиняючись. Учнімається одне слово, приклад «Машина...», «Білет...»

Креативна технологія - кьюбінг. Дана технологія дозволяє нам зібрати «інформаційне поле» навколо любого предмету, завдяки тому, що ми розглядаємо його під різними кутами зору. Вчитель: візьміть предмет обертайте його, описуючи якими вдастивотями він наділений.

Приклад- предмет – ручка

6. З чим можна порівняти те, що ви бачите?
7. Асоціації- які асоціації приходять вам в голову?
8. Аналіз_ які складові є у предмету?
9. Використання- де можна використати?
10. Оцінка- наскільки цікаво те, що ми бачимо?

**Опрний конспект 11 клас.
Основи цивільного права**

Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків

- 1) договори та інші правочини;
- 2) створення літературних, художніх творів, винаходів та інших результатів інтелектуальної, творчої діяльності;
- 3) завдання майнової (матеріальної) та моральної шкоди іншій особі;
- 4) інші юридичні факти.

Способи захисту цивільних прав та інтересів

- 1) визнання права;
- 2) визнання правочину недійсним;
- 3) припинення дії, яка порушує право;
- 4) відновлення становища, яке існувало до порушення;
- 5) примусове виконання обов'язку в натурі;
- 6) зміна правовідношення;
- 7) припинення правовідношення;
- 8) відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди;
- 9) відшкодування моральної (немайнової) шкоди;

Відшкодування збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди ст.22 ЦК

1. Особа, якій завдано збитків у результаті порушення її цивільного права, має право на їх відшкодування.

2. Збитками є:

1) втрати, яких особа зазнала у зв'язку зі знищенням або пошкодженням речі, а також витрати, які особа зробила або мусить зробити для відновлення свого порушеного права (реальні збитки);

2) доходи, які особа могла б реально одержати за звичайних обставин, якби її право не було порушене (упущена вигода).

3. Збитки відшкодовуються у повному обсязі, якщо договором або законом не передбачено відшкодування у меншому або більшому розмірі.

Якщо особа, яка порушила право, одержала у зв'язку з цим доходи, то розмір упущеної вигоди, що має відшкодовуватися особі, право якої порушено, не може бути меншим від доходів, одержаних особою, яка порушила право.

4. На вимогу особи, якій завдано шкоди, та відповідно до обставин справи майнова шкода може бути відшкодована і в інший спосіб, зокрема, шкода, завдана майну, може відшкодовуватися в натурі (передання речі того ж роду та тієї ж якості, пошкодження пошкодженої речі тощо).

Відшкодування моральної шкоди ст.23 ЦК

1. Особа має право на відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав.

2. Моральна шкода полягає:

1) у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;

2) у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів;

3) у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна;

4) у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи.

3. Моральна шкода відшкодовується грошми, іншим майном або в інший спосіб.

Розмір грошового відшкодування моральної шкоди визначається судом залежно від характеру правопорушення, глибини фізичних та душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня вини особи, яка завдала моральної шкоди, якщо вина є підставою для відшкодування, а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення. При визначенні розміру відшкодування враховуються вимоги розумності і справедливості.

4. Моральна шкода відшкодовується незалежно від майнової шкоди, яка підлягає відшкодуванню, та не пов'язана з розміром цього відшкодування.

5. Моральна шкода відшкодовується одноразово, якщо інше не встановлено договором або законом.

Цивільна правосуб'єктність

- соціально-правова можливість суб'єкта бути учасником
цивільних правовідносин.

Цивільна правоздатність

Фізичної особи з моменту народження, юридичної з моменту офіційного відкриття

Цивільна дієздатність

Цивільна правоздатність фізичної особи

Стаття 24. Поняття фізичної особи

1. Людина як учасник цивільних відносин вважається фізичною особою.

Ст 25 ЦК Цивільна правоздатність — це здатність мати цивільні права та обов'язки. Вона є необхідною передумовою правоволодіння у правовідносинах.

Стаття 28. Ім'я фізичної особи

1. Фізична особа набуває прав та обов'язків і здійснює їх під своїм ім'ям.

Ім'я фізичної особи, яка є громадянином України, складається із прізвища, власного імені та по батькові, якщо інше не впливає із закону або звичаю національної меншини, до якої вона належить.

2. При здійсненні окремих цивільних прав фізична особа відповідно до закону може використовувати псевдонім (вигадане ім'я) або діяти без зазначення імені.

3. Ім'я фізичній особі надається відповідно до закону.

Стаття 29. Місце проживання фізичної особи

1. Місцем проживання фізичної особи є житло, в якому вона проживає постійно або тимчасово.

2. Фізична особа, яка досягла чотирнадцяти років, вільно обирає собі місце проживання, за винятком обмежень, які встановлюються законом.

3. Місцем проживання фізичної особи у віці від десяти до чотирнадцяти років є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я тощо, в якому вона проживає, якщо інше місце проживання не встановлено за згодою між дитиною та батьками (усиновлювачами, опікуном) або організацією, яка виконує щодо неї функції опікуна.

У разі спору місце проживання фізичної особи у віці від десяти до чотирнадцяти років визначається органом опіки та піклування або судом.

4. Місцем проживання фізичної особи, яка не досягла десяти років, є місце проживання її батьків (усиновлювачів) або одного з них, з ким вона проживає, опікуна або місцезнаходження навчального закладу чи закладу охорони здоров'я, в якому вона проживає.

5. Місцем проживання недієздатної особи є місце проживання її опікуна або місцезнаходження відповідної організації, яка виконує щодо неї функції опікуна.

6. Фізична особа може мати кілька місць проживання.

Цивільна дієздатність фізичної особи

Стаття 30. Цивільна дієздатність фізичної особи

Цивільну дієздатність має фізична особа, яка усвідомлює значення своїх дій та може керувати ними.

Цивільною дієздатністю фізичної особи є її здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання.

Види цивільної дієздатності фізичної особи

ЧАСТКОВА ДІЄЗДАТНІСТЬ

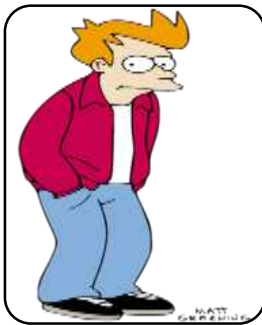
- **Стаття 31.** Часткова цивільна дієздатність фізичної особи, яка не досягла чотирнадцяти років
- 1. Фізична особа, яка не досягла чотирнадцяти років (малолітня особа), має право:
 - 1) самостійно вчиняти дрібні побутові правочини.
 - Правочин вважається дрібним побутовим, якщо він задовольняє побутові потреби особи, відповідає її фізичному, духовному чи соціальному розвитку та стосується предмета, який має невисоку вартість;
 - 2) здійснювати особисті немайнові права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом.
- 2. Малолітня особа не несе відповідальності за завдану нею шкоду.

НЕПОВНА ДІЄЗДАТНІСТЬ 32 СТ. ЦК

Неповна цивільна дієздатність фізичної особи у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років

1. Крім правочинів, передбачених статтею 31 цього Кодексу, фізична особа у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років (**неповнолітня особа**) має право:
 - 1) самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією або іншими доходами;
 - 2) самостійно здійснювати права на результати інтелектуальної, творчої діяльності, що охороняються законом;
 - 3) бути учасником (засновником) юридичних осіб, якщо це не заборонено законом або установчими документами юридичної особи;
 - 4) самостійно укласти договір банківського вкладу (рахунку) та розпоряджатися вкладом, внесеним нею на своє ім'я (грошовими коштами на рахунок).
2. Неповнолітня особа вчиняє інші правочини за згодою батьків (усиновлювачів) або піклувальників.
На вчинення неповнолітньою особою правочину щодо транспортних засобів або нерухомого майна повинна бути письмова нотаріально посвідчена згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника і дозвіл органу опіки та піклування.
3. Неповнолітня особа може розпоряджатися грошовими коштами, що внесені повністю або частково іншими особами у фінансову установу на її ім'я, за згодою органу опіки та піклування та батьків (усиновлювачів) або піклувальника.

ПОВНА ДІЄЗДАТНІСТЬ

Стаття 34. Повна цивільна дієздатність

1. **Повну цивільну дієздатність має фізична особа, яка досягла вісімнадцяти років (повноліття).**

2. У разі реєстрації шлюбу фізичної особи, яка не досягла повноліття, вона набуває повної цивільної дієздатності з моменту реєстрації шлюбу.

У разі припинення шлюбу до досягнення фізичною особою повноліття набута нею повна цивільна дієздатність зберігається.

У разі визнання шлюбу недійсним з підстав, не пов'язаних з протиправною поведінкою неповнолітньої особи, набута нею повна цивільна дієздатність зберігається.

До уваги! СТ.32 ЦК

4. Згода на вчинення неповнолітньою особою правочину має бути одержана від батьків (усиновлювачів) або піклувальника та органу опіки та піклування відповідно до закону.

5. За наявності достатніх підстав суд за заявою батьків (усиновлювачів), піклувальника, органу опіки та піклування може обмежити право неповнолітньої особи самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією чи іншими доходами або позбавити її цього права.

Суд скасовує своє рішення про обмеження або позбавлення цього права, якщо відпали обставини, які були підставою для його прийняття.

6. Порядок обмеження цивільної дієздатності неповнолітньої особи встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України.

НАДАННЯ ПОВНОЇ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ СТ.35

1. Повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла шістнадцяти років і працює за трудовим договором, а також неповнолітній особі, яка записана матір'ю або батьком дитини.

2. Надання повної цивільної дієздатності провадиться за рішенням органу опіки та піклування за заявою заінтересованої особи за письмовою згодою батьків (усиновлювачів) або піклувальника, а у разі відсутності такої згоди повна цивільна дієздатність може бути надана за рішенням суду.

3. Повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла шістнадцяти років і яка бажає займатися підприємницькою діяльністю.

За наявності письмової згоди на це батьків (усиновлювачів), піклувальника або органу опіки та піклування така особа може бути зареєстрована як підприємець. У цьому разі фізична особа набуває повної цивільної дієздатності з моменту державної реєстрації її як підприємця.

4. Повна цивільна дієздатність, надана фізичній особі, поширюється на усі цивільні права та обов'язки.

5. У разі припинення трудового договору, припинення фізичною особою підприємницької діяльності надана їй повна цивільна дієздатність зберігається.

**ОБМЕЖЕННЯ
ЦИВІЛЬНОЇ
ДІЄЗДАТНОСТІ
ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ
СТ.36**

1. Суд може обмежити цивільну дієздатність фізичної особи, якщо вона страждає на психічний розлад, який істотно впливає на її здатність усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними.
2. Суд може обмежити цивільну дієздатність фізичної особи, якщо вона зловживає спиртними напоями, наркотичними засобами, токсичними речовинами, азартними іграми тощо і тим ставить себе чи свою сім'ю, а також інших осіб, яких вона за законом зобов'язана утримувати, у скрутне матеріальне становище.
3. Порядок обмеження цивільної дієздатності фізичної особи встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України.
4. Цивільна дієздатність фізичної особи є обмеженою з моменту набрання законної сили рішенням суду про це.

До уваги! СТ.37 ЦК

Правові наслідки обмеження цивільної дієздатності фізичної особи

1. Над фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена, встановлюється піклування.
 2. Фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена, може самостійно вчиняти лише дрібні побутові правочини.
 3. Правочини щодо розпорядження майном та інші правочини, що виходять за межі дрібних побутових, вчиняються особою, цивільна дієздатність якої обмежена, за згодою піклувальника.
- Відмова піклувальника дати згоду на вчинення правочинів, що виходять за межі дрібних побутових, може бути оскаржена особою, цивільна дієздатність якої обмежена, до органу опіки та піклування або суду.
4. Одержання заробітку, пенсії, стипендії, інших доходів особи, цивільна дієздатність якої обмежена, та розпорядження ними здійснюються піклувальником. Піклувальник може письмово дозволити фізичній особі, цивільна дієздатність якої обмежена, самостійно одержувати заробіток, пенсію, стипендію, інші доходи та розпоряджатися ними.
 5. Особа, цивільна дієздатність якої обмежена, самостійно несе відповідальність за порушення нею договору, укладеного за згодою піклувальника, та за шкоду, що завдана нею іншій особі.

Стаття 39. Визнання фізичної особи недієздатною

1. Фізична особа може бути визнана судом недієздатною, якщо вона внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними.
2. Порядок визнання фізичної особи недієздатною встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України.

3. Якщо суд відмовить у задоволенні заяви про визнання особи недієздатною і буде встановлено, що вимога була заявлена недобросовісно без достатньої для цього підстави, фізична особа, якій такими діями було завдано моральної шкоди, має право вимагати від заявника її відшкодування.

Стаття 41. Правові наслідки визнання фізичної особи недієздатною

1. Над недієздатною фізичною особою встановлюється опіка.
2. Недієздатна фізична особа не має права вчиняти будь-якого правочину.
3. Правочини від імені недієздатної фізичної особи та в її інтересах вчиняє її опікун.
4. Відповідальність за шкоду, завдану недієздатною фізичною особою, несе її опікун

Стаття 43. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою

1. Фізична особа може бути визнана судом безвісно відсутньою, якщо протягом одного року в місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування.

Стаття 46. Оголошення фізичної особи померлою

1. Фізична особа може бути оголошена судом померлою, якщо у місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування протягом трьох років, а якщо вона пропала безвісти за обставин, що загрожували їй смертю або дають підставу припускати її загибель від певного нещасного випадку, - протягом шести місяців, а за можливості вважати фізичну особу загиблою від певного нещасного випадку або інших обставин внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру - протягом одного місяця після завершення роботи спеціальної комісії, утвореної внаслідок надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

2. У разі неможливості встановити день одержання останніх відомостей про місце перебування особи початком її безвісної відсутності вважається перше число місяця, що йде за тим, у якому були одержані такі відомості, а в разі неможливості встановити цей місяць - перше січня наступного року.

Рівні цивільної дієздатності фізичної особи

Рівень	Вік	Дії, які особа може здійснювати самостійно	Інші права	Відповідальність за завдану шкоду (цивільно-правова відповідальність)
Часткова	До 14 років	Лише дрібні побутові правочини	Інші угоди від імені дитини укладають батьки або особи, які їх замінюють	Відповідальність несуть батьки
Неповна	14-18 років	Дрібні побутові угоди, розпоряджатися класною заробітною платою, стипендією, іншими доходами, відкривати банківський рахунок і розпоряджатися коштами з нього	Мають право укладати будь-які угоди за згодою батьків або осіб, які їх замінюють	Відповідальність несуть самостійно власними коштами (заробітна плата, стипендія) або власною працею, якщо недостатньо — відповідають батьки
Повна	З 18 років або достроково у випадках, передбачених законом	Будь-які дії		Відповідальність несуть самостійно

Юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку.

Юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем та відповідачем у суді.

Стаття 83. Організаційно-правові форми юридичних осіб

1. Юридичні особи можуть створюватися у формі товариств, установ та в інших формах, встановлених законом.

Стаття 87. Створення юридичної особи

1. Для створення юридичної особи її учасники (засновники) розробляють установчі документи, які викладаються письмово і підписуються всіма учасниками (засновниками), якщо законом не встановлений інший порядок їх затвердження.

2. Установчим документом товариства є затверджений учасниками статут або засновницький договір між учасниками, якщо інше не встановлено законом.

4. Юридична особа вважається створеною з дня її державної реєстрації.

Стаття 89. Державна реєстрація юридичної особи

1. Юридична особа підлягає державній реєстрації у порядку, встановленому законом. Дані державної реєстрації включаються до єдиного державного реєстру, відкритого для загального ознайомлення.
4. До єдиного державного реєстру вносяться відомості про організаційно-правову форму юридичної особи, її найменування, місцезнаходження, органи управління, філії та представництва, мету установи, а також інші відомості, встановлені законом.

Стаття 90. Найменування юридичної особи

1. Юридична особа повинна мати своє найменування, яке містить інформацію про її організаційно-правову форму.

Стаття

91. Цивільна правоздатність юридичної особи

Юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки (цивільну правоздатність), як і фізична особа, крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині.

2. Цивільна правоздатність юридичної особи може бути обмежена лише за рішенням суду.

3. Юридична особа може здійснювати окремі види діяльності, перелік яких встановлюється законом, після одержання нею спеціального дозволу (ліцензії).

4. Цивільна правоздатність юридичної особи виникає з моменту її створення і припиняється з дня внесення до єдиного державного реєстру запису про її припинення.

Найменування установи має містити інформацію про характер її діяльності.

До уваги!

Стаття 94. Особисті немайнові права юридичної особи

1. Юридична особа має право на недоторканність її ділової репутації, на таємницю кореспонденції, на інформацію та інші особисті немайнові права, які можуть їй належати.

Особисті немайнові права юридичної особи захищаються відповідно до глави 3 цього Кодексу.

Стаття

92. Цивільна дієздатність юридичної особи

1. Юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону.

Порядок створення органів юридичної особи встановлюється установчими документами та законом.

2. У випадках, встановлених законом, юридична особа може набувати цивільних прав та обов'язків і здійснювати їх через своїх учасників.

3. Орган або особа, яка відповідно до установчих документів юридичної особи чи закону виступає від її імені, зобов'язана діяти в інтересах юридичної особи, добросовісно і розумно та не перевищувати своїх повноважень.

У відносинах із третіми особами обмеження повноважень щодо представництва юридичної особи не має юридичної сили, крім випадків, коли юридична особа доведе, що третя особа знала чи за всіма обставинами не могла не знати про такі обмеження.

4. Якщо члени органу юридичної особи та інші особи, які відповідно до закону чи установчих документів виступають від імені юридичної особи, порушують свої обов'язки щодо представництва, вони несуть солідарну відповідальність за збитки, завдані ними юридичній особі.

До уваги!

Стаття 96. Відповідальність юридичних осіб

1. Юридична особа самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями.
2. Юридична особа відповідає за своїми зобов'язаннями усім належним їй майном.
3. Учасник (засновник) юридичної особи не відповідає за зобов'язаннями юридичної особи, а юридична особа не відповідає за зобов'язаннями її учасника (засновника), крім випадків, встановлених установчими документами та законом.
4. Особи, які створюють юридичну особу, несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями, що виникли до її державної реєстрації.

Юридична особа відповідає за зобов'язаннями її учасників (засновників), що пов'язані з її створенням, тільки у разі наступного схвалення їхніх дій відповідним органом юридичної особи.

Стаття 104. Припинення юридичної особи

1. Юридична особа припиняється в результаті реорганізації (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або ліквідації. У разі реорганізації юридичних осіб майно, права та обов'язки переходять до правонаступників.
2. Юридична особа є такою, що припинилася, з дня внесення до єдиного державного реєстру запису про її припинення.
3. Порядок припинення юридичної особи в процесі відновлення її платоспроможності або банкрутства встановлюється законом.

Стаття 113. Поняття та види господарських товариств

1. Господарським товариством є юридична особа, статутний (складений) капітал якої поділений на частки між учасниками.

Стаття 119. Поняття повного товариства

1. Повним є товариство, учасники якого відповідно до укладеного між ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і солідарно несуть додаткову (субсидіарну) відповідальність за його зобов'язаннями усім майном, що їм належить.
2. Особа може бути учасником тільки одного повного товариства.
3. Учасник повного товариства не має права без згоди інших учасників вчиняти від свого імені та у своїх інтересах або в інтересах третіх осіб правочини, що є однорідними з тими, які становлять предмет діяльності товариства.

Стаття 133. Основні положення про командитне товариство

1. Командитним товариством є товариство, в якому разом з учасниками, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і солідарно несуть додаткову (субсидіарну) відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном (повними учасниками), є один чи кілька учасників (вкладників), які несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, у межах сум зроблених ними вкладів та не беруть участі в діяльності товариства.

Стаття 140. Поняття товариства з обмеженою відповідальністю

1. Товариством з обмеженою відповідальністю є засноване одним або кількома особами товариство, статутний капітал якого поділений на частки, розмір яких встановлюється статутом.
2. Учасники товариства з обмеженою відповідальністю не відповідають за його зобов'язаннями і несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах вартості своїх вкладів.

Учасники товариства, які не повністю внесли вклади, несуть солідарну відповідальність за його зобов'язаннями у межах вартості невнесеної частини вкладу кожного з учасників.

Стаття 152. Поняття акціонерного товариства

1. Акціонерне товариство - господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями.
2. Акціонерне товариство самостійно відповідає за своїми зобов'язаннями усім своїм майном. Акціонери не відповідають за зобов'язаннями товариства і несуть ризик збитків,

пов'язаних з діяльністю товариства, у межах вартості акцій, що їм належать (крім випадків, установлених законом).

Акціонери, які не повністю оплатили акції, у випадках, встановлених статутом, відповідають за зобов'язаннями товариства у межах неоплаченої частини вартості належних їм акцій.

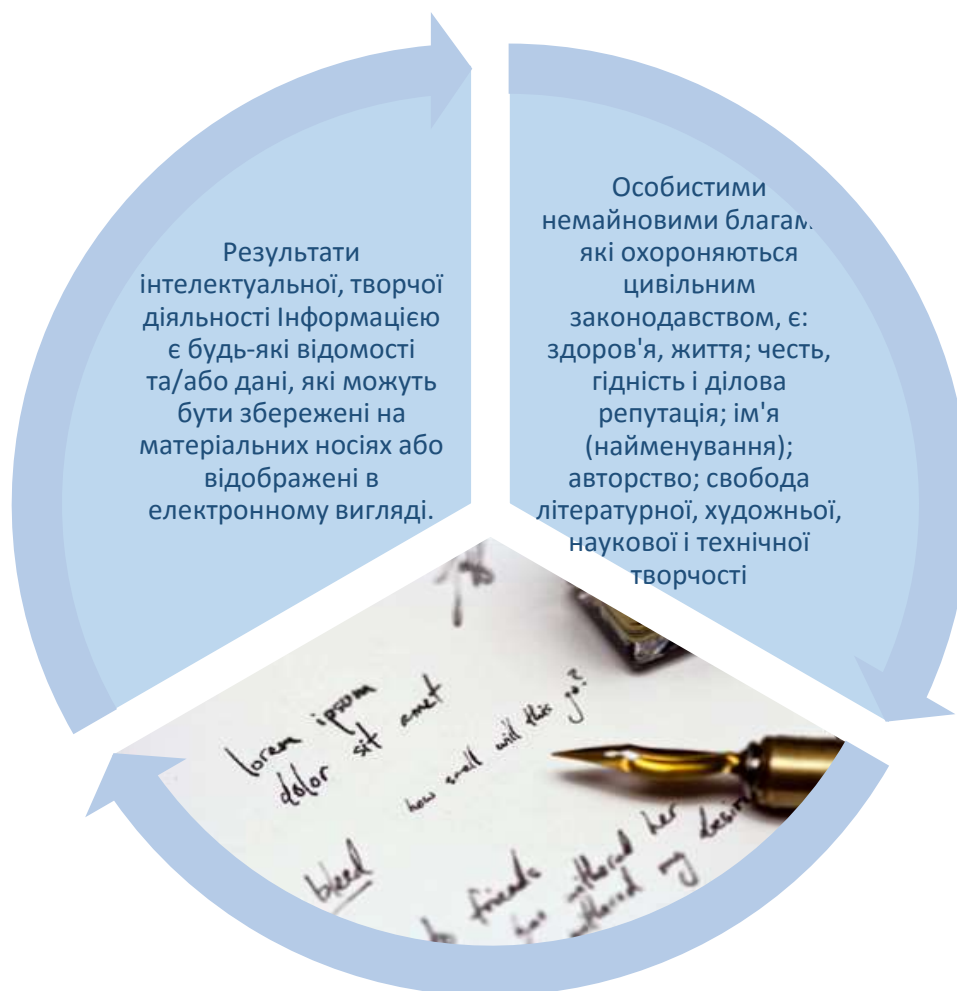
Стаття 163. Поняття виробничого кооперативу

1. Виробничим кооперативом є добровільне об'єднання громадян на засадах членства для спільної виробничої або іншої господарської діяльності, яка базується на їхній особистій трудовій участі та об'єднанні його членами майнових пайових внесків. Статутом кооперативу та законом може бути передбачено участь у діяльності виробничого кооперативу на засадах членства також інших осіб.

ОБ'ЄКТИ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

НЕМАТЕРІАЛЬНІ БЛАГА

ПРАВочин СТ 202 ЦК

Правочином є дія особи, спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

ВИДИ ПРАВочинів

Одностороннім правочином є дія однієї сторони, яка може бути представлена однією або кількома особами.

Односторонній правочин може створювати обов'язки лише для особи, яка його вчинила.

Дво- чи багатостороннім правочином є погоджена дія двох або більше сторін.

До уваги!

Стаття 203. Загальні вимоги, додержання яких є необхідним для чинності правочину

1. Зміст правочину не може суперечити цьому Кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також інтересам держави і суспільства, його моральним засадам.

2. Особа, яка вчиняє правочин, повинна мати необхідний обсяг цивільної дієздатності.

3. Волевиявлення учасника правочину має бути вільним і відповідати його внутрішній волі.

4. Правочин має вчинятися у формі, встановленій законом.

5. Правочин має бути спрямований на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним.

6. Правочин, що вчиняється батьками (усиновлювачами), не може суперечити правам та інтересам їхніх малолітніх, неповнолітніх чи непрацездатних дітей.

Стаття 204. Презумпція правомірності правочину

1. Правочин є правомірним, якщо його недійсність прямо не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недійсним.

Стаття 205. Форма правочину. Способи волевиявлення

1. Правочин може вчинятися усно або в письмовій (електронній) формі. Сторони мають право обирати форму правочину, якщо інше не встановлено законом.

2. Правочин, для якого законом не встановлена обов'язкова письмова форма, вважається вчиненим, якщо поведінка сторін засвідчує їхню волю до настання відповідних правових наслідків.

3. У випадках, встановлених договором або законом, воля сторони до вчинення правочину може виражатися її мовчанням.

ФОРМА ПРАВОЧИНУ СТ.205 ЦК

Усно можуть вчинятися правочини, які повністю виконуються сторонами у момент їх вчинення, за винятком правочинів, які підлягають нотаріальному посвідченню та (або) державній реєстрації, а також правочинів, для яких недодержання письмової форми має наслідком їх недійсність.

У письмовій формі належить вчиняти:

- 1) правочини між юридичними особами;
- 2) правочини між фізичною та юридичною особою
- 3) правочини фізичних осіб між собою на суму, що перевищує у двадцять і більше разів розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян,
- 4) інші правочини, щодо яких законом встановлена письмова форма.

До уваги:

Стаття 209. Нотаріальне посвідчення правочину

1. Правочин, який вчинений у письмовій формі, підлягає нотаріальному посвідченню лише у випадках, встановлених законом або домовленістю сторін. Договір про закупівлю, який укладається відповідно до Закону України "Про здійснення державних закупівель", на вимогу замовника підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню.

2. Нотаріальне посвідчення правочину здійснюється нотаріусом або іншою посадовою особою, яка відповідно до закону має право на вчинення такої нотаріальної дії, шляхом вчинення на документі, в якому викладено текст правочину, посвідчувального напису.

3. Нотаріальне посвідчення може бути вчинене на тексті лише такого правочину, який відповідає загальним вимогам, встановленим статтею 203 цього Кодексу.

4. На вимогу фізичної або юридичної особи будь-який правочин з її участю може бути нотаріально посвідчений.

Стаття 215. Недійсність правочину

1. Підставою недійсності правочину є недодержання в момент вчинення правочину стороною (сторонами) вимог, які встановлені частинами першою - третьою, п'ятою та шостою статті 203 цього Кодексу.

2. Недійсним є правочин, якщо його недійсність встановлена законом (нікчемний правочин)

3. Якщо недійсність правочину прямо не встановлена законом, але одна із сторін або інша заінтересована особа заперечує його дійсність на підставах, встановлених законом, такий правочин може бути визнаний судом недійсним (оспорюваний правочин).

Стаття 216. Правові наслідки недійсності правочину

1. Недійсний правочин не створює юридичних наслідків, крім тих, що пов'язані з його недійсністю.

У разі недійсності правочину кожна із сторін зобов'язана повернути другій стороні у натурі все, що вона одержала на виконання цього правочину, а в разі неможливості такого повернення, зокрема тоді, коли одержане полягає у користуванні майном, виконаній роботі, наданій послугі, - відшкодувати вартість того, що одержано, за цінами, які існують на момент відшкодування.

Стаття 218. Правові наслідки недодержання вимоги щодо письмової форми правочину

1. Недодержання сторонами письмової форми правочину, яка встановлена законом, не має наслідком його недійсність, крім випадків, встановлених законом.

Заперечення однією із сторін факту вчинення правочину або оспорювання окремих його частин може доводитися письмовими доказами, засобами аудіо-, відеозапису та іншими доказами. Рішення суду не може ґрунтуватися на свідченнях свідків.

2. Якщо правочин, для якого законом встановлена його недійсність у разі недодержання вимоги щодо письмової форми, укладений усно і одна із сторін вчинила дію, а друга сторона підтвердила її вчинення, зокрема шляхом прийняття виконання, такий правочин у разі спору може бути визнаний судом дійсним.

Стаття 219. Правові наслідки недодержання вимоги закону про нотаріальне посвідчення одностороннього правочину

1. У разі недодержання вимоги закону про нотаріальне посвідчення одностороннього правочину такий правочин є нікчемним.

2. Суд може визнати такий правочин дійсним, якщо буде встановлено, що він відповідав справжній волі особи, яка його вчинила, а нотаріальному посвідченню правочину перешкоджала обставина, яка не залежала від її волі.

Стаття 221. Правові наслідки вчинення правочину малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності

1. Правочин, який вчинено малолітньою особою за межами її цивільної дієздатності, може бути згодом схвалений її батьками (усиновлювачами) або одним з них, з ким вона проживає, або опікуном.

Правочин вважається схваленим, якщо ці особи, дізнавшись про його вчинення, протягом одного місяця не заявили претензії другій стороні.

2. У разі відсутності схвалення правочину він є нікчемним.

На вимогу заінтересованої особи суд може визнати такий правочин дійсним, якщо буде встановлено, що він вчинений на користь малолітньої особи.

3. Якщо правочин з малолітньою особою вчинила фізична особа з повною цивільною дієздатністю, то вона зобов'язана повернути особам, вказаним у частині першій цієї статті, все те, що вона одержала за таким правочином від малолітньої особи.

4. Дієздатна сторона зобов'язана також відшкодувати збитки, завдані укладенням недійсного правочину, якщо у момент вчинення правочину вона знала або могла знати про вік другої сторони. Батьки (усиновлювачі) або опікун малолітньої особи зобов'язані повернути дієздатній стороні все одержане нею за цим правочином у натурі, а за неможливості повернути одержане в натурі - відшкодувати його вартість за цінами, які існують на момент відшкодування.

5. Якщо обома сторонами правочину є малолітні особи, то кожна з них зобов'язана повернути другій стороні все, що одержала за цим правочином, у натурі. У разі неможливості повернення майна відшкодування його вартості провадиться батьками (усиновлювачами) або опікуном, якщо буде встановлено, що вчиненню правочину або втраті майна, яке було предметом правочину, сприяла їхня винна поведінка.

6. У разі вчинення неповнолітньою особою правочину з малолітньою особою настають наслідки, встановлені частиною третьою статті 222 цього Кодексу.

Стаття 222. Правові наслідки вчинення правочину неповнолітньою особою за межами її цивільної дієздатності

1. Правочин, який неповнолітня особа вчинила за межами її цивільної дієздатності без згоди батьків (усиновлювачів), піклувальника, може бути згодом схвалений ними у порядку, встановленому статтею 221 цього Кодексу.

2. Правочин, вчинений неповнолітньою особою за межами її цивільної дієздатності без згоди батьків (усиновлювачів), піклувальників, може бути визнаний судом недійсним за позовом заінтересованої особи.

3. Якщо обома сторонами недійсного правочину є неповнолітні особи, то кожна з них зобов'язана повернути другій стороні усе одержане нею за цим правочином у натурі. У разі неможливості повернення одержаного в натурі відшкодовується його вартість за цінами, які існують на момент відшкодування.

Якщо у неповнолітньої особи відсутні кошти, достатні для відшкодування, батьки (усиновлювачі) або піклувальник зобов'язані відшкодувати завдані збитки, якщо вони своєю винною поведінкою сприяли вчиненню правочину або втраті майна, яке було предметом правочину.

Стаття 223. Правові наслідки вчинення правочину фізичною особою, цивільна дієздатність якої обмежена, за межами її цивільної дієздатності

1. Правочин, який вчинила фізична особа, цивільна дієздатність якої обмежена, за межами її цивільної дієздатності без згоди піклувальника, може бути згодом схвалений ним у порядку, встановленому статтею 221 цього Кодексу.

2. У разі відсутності такого схвалення правочин за позовом піклувальника може бути визнаний судом недійсним, якщо буде встановлено, що він суперечить інтересам самого підопічного, членів його сім'ї або осіб, яких він відповідно до закону зобов'язаний утримувати.

Стаття 224. Правові наслідки вчинення правочину без дозволу органу опіки та піклування

1. Правочин, вчинений без дозволу органу опіки та піклування (стаття 71 цього Кодексу), є нікчемним.

2. На вимогу заінтересованої особи такий правочин може бути визнаний судом дійсним, якщо буде встановлено, що він відповідає інтересам фізичної особи, над якою встановлено опіку або піклування.

Стаття 225. Правові наслідки вчинення правочину дієздатною фізичною особою, яка у момент його вчинення не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними

1. Правочин, який дієздатна фізична особа вчинила у момент, коли вона не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними, може бути визнаний судом недійсним за позовом цієї особи, а в разі її смерті - за позовом інших осіб, чиї цивільні права або інтереси порушені.

2. У разі наступного визнання фізичної особи, яка вчинила правочин, недієздатною позов про визнання правочину недійсним може пред'явити її опікун.

3. Сторона, яка знала про стан фізичної особи у момент вчинення правочину, зобов'язана відшкодувати їй моральну шкоду, завдану у зв'язку із вчиненням такого правочину.

Стаття 226. Правові наслідки вчинення правочину недієздатною фізичною особою

1. Опікун може схвалити дрібний побутовий правочин, вчинений недієздатною фізичною особою, у порядку, встановленому статтею 221 цього Кодексу.

У разі відсутності такого схвалення цей правочин та інші правочини, які вчинені недієздатною фізичною особою, є нікчемними.

2. На вимогу опікуна правочин, вчинений недієздатною фізичною особою, може бути визнаний судом дійсним, якщо буде встановлено, що він вчинений на користь недієздатної фізичної особи.

3. Дієздатна сторона зобов'язана повернути опікунові недієздатної фізичної особи все одержане нею за цим правочином, а в разі неможливості такого повернення - відшкодувати вартість майна за цінами, які існують на момент відшкодування.

Опікун зобов'язаний повернути дієздатній стороні все одержане недієздатною фізичною особою за нікчемним правочином. Якщо майно не збереглося, опікун зобов'язаний відшкодувати його вартість, якщо вчиненню правочину або втраті майна, яке було предметом правочину, сприяла винна поведінка опікуна.

4. Дієздатна сторона зобов'язана відшкодувати опікунові недієздатної фізичної особи або членам її сім'ї моральну шкоду, якщо буде встановлено, що вона знала про психічний розлад або недоумство другої сторони або могла припустити такий її стан.

Стаття 227. Правові наслідки укладення юридичною особою правочину, якого вона не мала права вчиняти

1. Правочин юридичної особи, вчинений нею без відповідного дозволу (ліцензії), може бути визнаний судом недійсним.

2. Якщо юридична особа ввела другу сторону в оману щодо свого права на вчинення такого правочину, вона зобов'язана відшкодувати їй моральну шкоду, завдану таким правочином.

Стаття 234. Правові наслідки фіктивного правочину

1. Фіктивним є правочин, який вчинено без наміру створення правових наслідків, які обумовлювалися цим правочином.

2. Фіктивний правочин визнається судом недійсним.

3. Правові наслідки визнання фіктивного правочину недійсним встановлюються законами.

Стаття 235. Правові наслідки удаваного правочину

1. Удаваним є правочин, який вчинено сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили.

2. Якщо буде встановлено, що правочин був вчинений сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили, відносини сторін регулюються правилами щодо правочину, який сторони насправді вчинили.

Стаття 236. Момент недійсності правочину

1. Нікчемний правочин або правочин, визнаний судом недійсним, є недійсним з моменту його вчинення.

2. Якщо за недійсним правочином права та обов'язки передбачалися лише на майбутнє, можливість настання їх у майбутньому припиняється.

До заперечних відносяться угоди укла-дені: - неповнолітнім у віці від 15 до 20 років; - громадянами, визнаними обмежено дієздатними внаслідок зловживання спиртними напоями чи наркотиками; - громадянами, нездатними розуміти значення своїх дій; - внаслідок помилки; - внаслідок обману, насильства, погрози, зловмисної угоди представника однієї сторони з іншою чи важких обставин.

Завдання для перевірки засвоєних знань:

1. Визначте складову правосуб'єктності:
 - а) суверенність;
 - б) правонаступність;
 - в) правосвідомість;
 - г) деліктоздатність?

2. З якого віку виникає цивільна правоздатність фізичної особи:
 - а) з 14 років;
 - б) з 16 років;
 - в) з 18 років;
 - г) у момент народження?

3. Визначте ситуацію, яка регулюється цивільним правом:
 - а) перехід дороги в недозволеному місці;
 - б) звільнення з роботи;
 - в) запізнення на роботу;
 - г) повернення до магазину купленої речі?

4. Визначте, які відносини є предметом цивільного права:
 - а) трудові;
 - б) адміністративні;
 - в) особисті;
 - г) особисті немайнові.

5. Визначте положення, щодо якого виникають майнові відносини:
 - а) цивільна допомога;
 - б) розділення;
 - в) користування;
 - г) замах?

6. Визначте, які відносини належать до особистих немайнових:
 - а) авторство музичного твору;
 - б) честь і гідність;
 - в) літературна публікація;
 - г) позитивна ділова репутація особи?

7. Визначте, хто має право розпоряджатися власністю особи віком до 14 років від її імені та в її інтересах:
 - а) дядько;
 - б) тітка;
 - в) батько;
 - г) сестра?

8. Визначте юридичний критерій неосудності:
 - а) хронічна душевна хвороба;
 - б) тимчасовий розлад психіки;
 - в) недоумство;
 - г) нездатність особи керувати своїми діями.

9. Визначте, який рівень цивільної дієздатності мають особи віком до 14 років:

- а) неповна;
- б) часткова;
- в) обмежена;
- г) повна?

10. Визначте з якого моменту підприємство вважається створеним і набуває права юридичної особи:

- а) з моменту початку виробничої діяльності;
- б) з моменту офіційної презентації;
- в) з дня державної реєстрації;
- г) на 5-й день після державної реєстрації.

11. Як набувається цивільна дієздатність:

- а) за рішенням суду;
- б) самотійно;
- в) з моменту народження;
- г) за рішенням міськради.

12. Визначте поняття, що означає право особи на річ (майно), яке вона здійснює відповідно до закону за своєю волею і незалежно від волі інших осіб:

- а) право власності;
- б) правосуб'єктність;
- в) правоздатність;
- г) право на житло.

15. Визначте вид цивільної дієздатності, що набувають особи, які не досягли 14 років:

- а) неповна;
- б) часткова;
- в) обмежена;
- г) повна.

1. Змістом цивільного правовідношення є:

- а) дії, які призводять до виникнення цивільно-правових наслідків;
- б) права громадян, установлені Конституцією;
- в) права та обов'язки, які виникають внаслідок правомірних дій;
- г) взаємовідносини між суб'єктами та об'єктами права.

2. Правочинами є:

- а) дії з набуття майнових прав;
- б) дії осіб, спрямовані на виникнення, зміну та припинення цивільних прав та обов'язків;
- в) виконані договори;
- г) угоди про розподіл обов'язків.

3. Правочини є односторонніми, якщо:

- а) користь від правочину отримує одна сторона;
- б) у правочині бере участь одна сторона;
- в) волю виражає лише одна сторона правочину;
- г) права та обов'язки виникають лише у одної сторони правочину.

4. Правочини вважаються дійсними, якщо:

- а) вони оформлені нотаріально;
 - б) їх зміст не протиричить законодавству;
 - в) вони вчинені правосуб'єктними особами;
 - г) настали юридичні наслідки, передбачені правочином.
5. Правочини вважаються нікчемними, якщо:
- а) "вартість майна, яке передається, менша, ніж передбачено законом;
 - б) вартість майна навмисно занижена;
 - в) недійсність правочину не вимагає оспорювання у суді;
 - г) правочин вчинений з негідним об'єктом.
6. Договір – це:
- а) односторонній правочин або юридичний вчинок;
 - б) двосторонній або багатосторонній правочин;
 - в) двосторонній або односторонній правочин;
 - г) односторонній або багатосторонній правочин; д) односторонній правочин або делікт.
7. Договір вважається укладеним, якщо:
- а) між сторонами досягнуто згоди з усіх важливих питань;
 - б) сторони його підписали;
 - в) дотримана передбачена у законі форма;
 - г) виникли права та обов'язки, передбачені договором.

Розв'язати правові ситуації:

1. 14-ти річний Ігор за зароблені гроші купив у 20-ти річного Назара вівчарку. На другий день Ігор, гуляючи із вівчаркою, не втримав собаку на повідку і вона порвала дорогий костюм Лермонтову. Лермонтов поставив вимогу перед батьками Ігоря про відшкодування шкоди. Батьки відмовилися це зробити, оскільки не давали синові згоди на купівлю собаки. Вони заявили, що оскільки договір укладений їх сином є нікчемним, то власником собаки є Назар і претензії щодо відшкодування шкоди вони переадресували йому. Дайте юридичний аналіз ситуації.
2. У одному із київських ліцеїв рішенням адміністрації було введено обов'язкову для учнів шкільну форму. На засіданні учнівського парламенту більшість його членів виступила проти цього, вважаючи, що цим порушуються особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи, зокрема право на свободу. Проаналізуйте ситуацію.
3. Учні училища під час перерви грали у футбол. Від удару м'яча 15-річним М. було розбито вікно кафе "Рута". Дрібне скло потрапило у страви, що готувалися на кухні кафе. У зв'язку з відмовою М. відшкодувати збитки адміністрація кафе звернулася до суду з позовом про відшкодування нанесених збитків (вартість розбитого скла, роботу по встановленню шибок, витрати на приготування зіпсованих страв). Як може вирішити справу суд?
4. Громадянка Тимошенко звернулася до суду з заявою про оголошення її чоловіка померлим. У заяві вона вказала, що відомостей про місцезнаходження її чоловіка вона не має 4 роки, а до цього він ухилявся від сплати аліментів, у зв'язку з чим було оголошено його розшук.
Суд на підставі заяви Тимошенко та довідки житлової контори з останнього місця проживання Тимошенко виніс рішення про визнання його безвісно відсутнім. Крім того суддя пояснив Тимошенко, що вона може через 3 роки після вступу в силу рішення про визнання її чоловіка безвісно відсутнім, подати заяву до суду про оголошення його померлим. Чи правильне рішення виніс суд?

Які умови та наслідки визнання безвісно відсутнім та оголошення померлим?

Відповідь:

Для правильного вирішення цієї задачі нам необхідно з'ясувати поняття: визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення фізичної особи померлою.

Так, згідно ч. 1 ст. 43 ЦК України „Фізична особа може бути визнана судом безвісно відсутньою, якщо протягом одного року в місці її постійного проживання немає відомостей про місце її перебування”.

Що ж стосується оголошення фізичної особи померлою, то нас цікавить не всі випадки, а лише та частина, коли у місці постійного проживання фізичної особи немає відомостей про місце її перебування протягом трьох років (ч.1 ст. 46 ЦК України).

За умовою задачі гр. Тимошенко звернулася до суду з заявою про оголошення свого чоловіка померлим саме з підстави того, що 4 роки не має відомостей про місце його перебування у місці його постійного проживання. Даний факт підтверджується матеріалами, зібраними державною виконавчою службою та рішенням суду про розшук його, як боржника по сплаті аліментів на утримання дитини, відповідною довідкою житлово-експлуатаційної організації тощо.

За таких умов суд повинен був задовольнити заяву гр. Тимошенко, а саме визнати її чоловіка померлим.

Прийняття судом всупереч заявленим гр. Тимошенко вимогам рішення про визнання її чоловіка безвісно відсутнім, а також пояснення судді, що з заявою про оголошення цієї особи померлою, заявниця може звернутися лише через три роки після вступу в силу рішення про визнання його безвісно відсутнім є неправильним і незаконним.

Для прийняття судом рішення про оголошення фізичної особи померлою не має матеріально-правового значення та обставина, приймалось до цього судом рішення про визнання фізичної особи безвісно відсутньої чи ні.

Таким чином суд по даній справі виніс неправильне і незаконне рішення.

Що ж стосується умов та наслідків визнання особи безвісно відсутньою та оголошення померлою, то вони наступні:

Визнання фізичної особи безвісно відсутньою не зачіпає безпосередньо її правоздатності та дієздатності. Рішення суду про визнання особи безвісно відсутньою після набрання ним законної сили є лише підставою для опису майна безвісно відсутньої особи нотаріусом та для прийняття ним постанови про встановлення опіки над майном цієї особи. Орган опіки та піклування за місцем знаходження майна на підставі постанови нотаріуса про встановлення опіки над майном призначає опікуна над майном. З цього майна опікун видає утримання громадянам, яких безвісно відсутня особа зобов'язана за законом утримувати, а також погашає заборгованість за іншими зобов'язаннями безвісно відсутньої особи. Опікун здійснює також управління майном в інтересах особи, що визнана безвісно відсутньою, приймає виконання цивільних обов'язків на користь особи, що визнана безвісно відсутньою.

Здійснюючи дії щодо надання утримання громадянам, яких безвісно відсутній відповідно до закону зобов'язаний утримувати, а також стосовно погашення заборгованості за іншими зобов'язаннями безвісно відсутнього, опікун діє як представник на підставі адміністративного акту (рішення чи розпорядження про призначення опікуном). Укладати інші угоди з майном безвісно відсутнього опікун не вправі.

Описує майно безвісно відсутньої особи нотаріус за останнім місцем проживання фізичної особи на підставі рішення суду про визнання особи безвісно відсутньою.

Кримінальне право. Практичне заняття

Початковий рівень

Завдання 1–3 мають по чотири варіанти відповідей, серед яких лише ОДНА правильна. Виберіть правильну відповідь, позначте її в таблиці та перенесіть до бланка відповідей.

1. Закінчіть висловлювання

Варіант 1	Варіант 2
«Кримінальний кодекс визначає, яке діяння є...».	«Згідно з Кримінальним кодексом осудна особа, яка вчинила злочин у віці старше 16 років вважається...».
А) дисциплінарним проступком;	А) об'єктом злочину;
Б) правопорушенням;	Б) суб'єктом злочину;
В) злочином;	В) винуватцем злочину;
Г) порушенням прав людини.	Г) осудженим.

2. Закінчіть висловлювання

Варіант 1	Варіант 2
«Якщо злочин не доведено до кінця з причин, які не залежать від волі злочинця»	«Якщо злочин не доведено до кінця у випадку добровільної відмови злочинця...».

- А) кримінальна справа не буде заведена;
- Б) він нестиме повну відповідальність;
- В) настане часткова відповідальність;
- Г) закон звільняє від відповідальності

3. Доповніть, чого не вистачає:

Варіант 1	Варіант 2
Склад злочину: об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єктивна сторона, ...	Види співучасників злочину: організатор, підбурювач, пособник, ...

- А) суб'єкт;
- Б) злочинець;
- В) правопорушення;
- Г) виконавець

Середній рівень У завданні 4 виберіть УСІ правильні відповіді із запропонованих. Позначте їх у таблиці та перенесіть до бланка відповідей.

Варіант 1

4. Укажіть, які основні види покарань можуть бути застосовані до неповнолітніх згідно з Кримінальним кодексом.

- А) догана;
- Б) штраф;
- В) довічне ув'язнення;
- Г) виправдання;
- Д) громадські роботи;
- Е) застереження;
- Ж) позбавлення волі.

Варіант 2

4. Укажіть, які примусові заходи виховного характеру можуть бути застосовані до неповнолітніх згідно з кримінальним кодексом.

- А) арешт;
- Б) застереження;
- В) позбавлення волі;
- Г) передача під нагляд батьків;
- Д) направлення неповнолітніх до спеціальної навчально-виховної установи;
- Е) виправні роботи;
- Ж) громадські роботи.

Достатній рівень

Завдання 5 має на меті встановлення відповідності між рядками. До кожного рядка, позначеного ЦИФРОЮ, доберіть відповідник, позначений БУКВОЮ. Упишіть відповіді в таблицю та перенесіть до бланка відповідей.

5. Установіть відповідність між юридичним терміном і його визначенням.

Варіант 1

1. Арешт. 2. Обмеження волі. 3. Позбавлення волі.	А) позбавлення права обіймати певні посади; Б) утримання засудженого в умовах ізоляції 1–6 місяців; В) тримання особи в кримінально – виконавчих установах відкритого типу без ізоляції від суспільства; Г) ізоляція в спеціальних виправно-трудових установах.
---	--

Варіант 2

1. Приготування. 2. Замах. 3. Закінчений злочин.	А) вчинене особою умисне діяння, спрямоване на вчинення злочину, але не доведене до кінця з причин, що не залежали від її волі; Б) діяння, яке має всі ознаки складу злочину; В) пошук співучасників, знарядь, засобів злочину, усунення перешкод; Г) вивчення прикладів злочинів з метою отримання інформації про способи злочинних дій.
--	--

6.Продовжіть речення:

1. Довічне позбавлення волі не застосовується до осіб, що вчинили злочини...
2. Покарання у виді арешту полягає в триманні засудженого в умовах ізоляції і встановлюється на строк.....
3. Обмеження волі встановлюється на строк від.....
4. Громадські роботи полягають у виконанні засудженим.....
5. При призначенні покарання обставинами, які його обтяжують, визнаються.....
6. Штраф застосовується лише до неповнолітніх, що мають.....

Практичні справи. Розв'язання юридичних ситуацій

1) Неповнолітній Володимир віком 15р., бажаючи скоротити шлях, проїхав мопедом по полю, засіяному озиминою, внаслідок чого було пошкоджено зелені насадження.

Як кваліфікувати дії Дмитра? Визначте склад адміністративного проступку?

2) Неповнолітній Андрій віком 196 років., збираючись на вечірку, зайшов за наданою знайомими адресою та придбав міцний спиртний напій домашнього виробництва. На виході з будинку його затримала міліція.

Вкажіть склад адміністративного правопорушення.

Алгоритм вирішення ситуативних задач

1. У даному випадку мають місце ... (конституційно -, адміністративно -, цивільно-, кримінально-, дисциплінарно-, сімейно-)-правові відносини, а саме відносини з приводу ... (порушення права, вчинення адміністративного проступку, визнання правочину недійсним, вчинення злочину, застосування дисциплінарного стягнення, розірвання шлюбу)

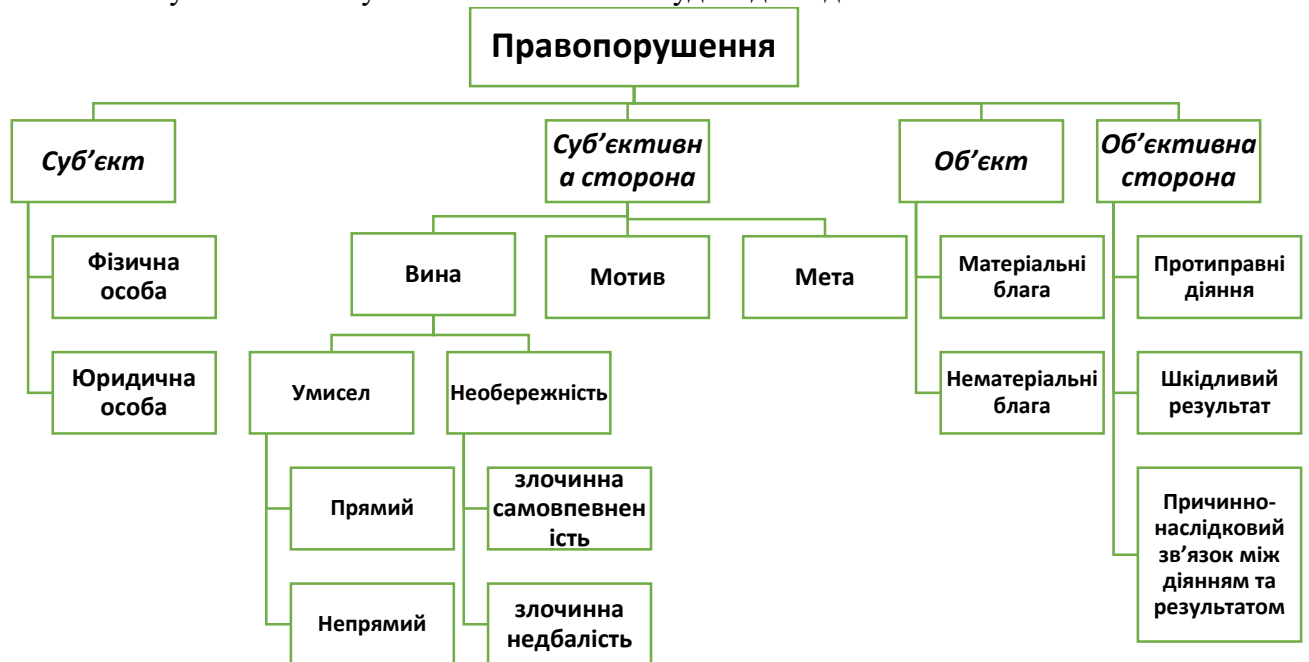
2. Цей випадок регулюється нормами ... (конституційного, адміністративного, цивільного, кримінального, трудового, сімейного) права

3. Нормативною базою для його правового регулювання є ... (Конституція України, Кодекс Адміністративного Судочинства, Кодекс України про Адміністративні Правопорушення, Цивільний Кодекс України, Кримінальний Кодекс України, Кодекс Законів про Працю України, Сімейний Кодекс України)

4.Субъектом правовідносин є.....(Фізична особа. Юридична особа), визначити правосуб'єктність

5. Об'єктом правовідносин є

6. Юридичний факт становить... дія чи подія....
7. Якщо правопорушення визначаємо склад правопорушення- суб'єкт, об'єкт, юридичний факт
8. Якщо злочин кваліфікуємо склад, учасників, вид злочину
9. Які пом'якшуючі та обтяжуючі обставини? Яка буде відповідальність

- 10 Зробити висновки, дати відповіді на поставлені питання у юридичній задачі.

Вирішити юридичні ситуації

1. Начальник податкової інспекції у Галицькому районі відмовився прийняти заяву громадянина К., мотивуючи відмову тим, що громадянин порушив Закон України “Про мови” і заява складена російською мовою.

Дайте правову оцінку дій начальника районної податкової інспекції. Які права має громадянин К.?

2. Головний лікар воєнного госпіталю полковник Гусев Н. із сином Сергієм, якому виповнилось 16 років, на службовій машині з водієм Птічкиним в суботу 29 липня 2003р. виїхав на полювання. Гусєви по полювали вдало, а Птічкін ні разу не влучив у ціль. Після полювання вони розпалили багаття. У зв'язку з цим головний лісничий Суслов склав три протоколи про порушення правил пожежної безпеки в лісах. Тут же на місці він виніс постанову про накладення на Гусєва Н., Гусєва С. і Птічкіна адміністративного штрафу із конфіскацією мисливської зброї. Гусєв Н. оскаржив постанову про адміністративне стягнення, мотивуючи це тим, що він є військовослужбовцем і адміністративну відповідальність несе згідно із дисциплінарним статутом. 3. Сидоркін на своєму власному авто разом із своїм товаришем Петровим повертались із пікніка. Водії зустрічного руху подали світловий сигнал, який означає те, що на посту ДАІ працівники міліції зупиняють всіх водіїв. Сидоркін, який перебув в стані сп'яніння, передав керування свого автомобіля Петрову, так як Петров перебував в меншій стадії сп'яніння, але не мав при собі водійських прав.

На посту ДАІ працівники міліції затримали Сидоркіна і Петрова, де після медичного огляду на стан сп'яніння були складені два протоколи про вчинення адміністративного правопорушення. У своєму поясненні Сидоркін вказав, що працівники ДАІ вилучили у нього посвідчення водія неправомірно, так як він працює водієм автобуса і має, крім категорії “В” категорію “С”, а без посвідчення його не допустять до роботи. Постановою суду Сидоркін був позбавлений права керування транспортним засобом категорії “В” і “С” строком на один рік. На Петрова було накладено адміністративний штраф.

4. 10 квітня 2006 р. в районі автостанції №1 м.Пирятина було виявлено гр.Н., у якого були відсутні документи. Затриманий гр. Н. був доставлений у розподільник м.Полтави. У ході перевірки було встановлено, що затриманий є громадянином Російської Федерації і перебуває в Україні нелегально. Рішенням Пирятинського РВ УМВС України у Полтавській області від 26 квітня 2006 р. гр.Н. було визнано незаконним мігрантом з подальшою заборорою в'їзду в Україну терміном на 2 роки.

Яка процедура видворення за межі України передбачена чинним законодавством? Як захищаються права та законні інтереси іноземців та осіб без громадянства в Україні?

5. Рухаючись на своєму автомобілі, С. не помітив знаку пішохідного переходу та не пропустив пішохода. Інспектор ДАІ помітив це, зупинив транспортний засіб і склав протокол про адміністративне правопорушення. Протокол було надіслано начальникові органу внутрішніх справ (ОВС) для вирішення питання про адміністративну відповідальність С. Постановою начальника ОВС гр. С. визнано винним у вчиненні правопорушення та накладено стягнення у вигляді штрафу.

Визначте правові відносини у вищезазначеній ситуації. Чи є рівними їх учасники? Відповідь обґрунтуйте. До якого виду адміністративно-правових відносин належать відносини, зумовлені припиненням протиправних діянь і притягненням винних до адміністративної відповідальності?

6. 17-річний гр. І. звернувся до Державтоінспекції України з проханням допустити його до складання теоретичного та практичного іспиту для отримання посвідчення водія на право керування транспортним засобом категорії В. Йому було відмовлено, оскільки право на керування транспортним засобом відповідної категорії надається особам, які досягли 18-річного віку. Гр. І. акцентував на тому, що він перебуває у законному шлюбі і, таким чином, набуває дієздатність у повному обсязі.

Чи є різниця у статусі фізичних осіб як суб'єктів адміністративних і цивільних правовідносин? Надайте правову характеристику ситуації. Як необхідно вирішити справу?

7. Відносно С., який досяг 18 років, складений протокол про адміністративне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 130 КУпАП, у зв'язку з тим, що він 17 листопада 2011 р. о 09 год 10 хв на 467 км автодороги О.-М.-Н. керував мотоблоком "Салют" без реєстраційного номера та з ознаками алкогольного сп'яніння. Даний факт було виявлено та зафіксовано інспектором ДАІ, однак С відмовився їхати у медичний заклад для проходження огляду на стан сп'яніння.

Проаналізуйте ситуацію та визначте, чи буде у даному випадку нести відповідальність С. Охарактеризуйте дії С., якщо б він керував транспортним засобом і завдав шкоди іншому учаснику дорожнього руху та зазначена шкода не перевищувала 10 тис. грн..

8. Сімнадцятирічний С. та дванадцятирічний К., які їхали в трамваї разом зі своїм батьком, не заплатили за проїзд. Факт безквиткового проїзду виявив контролер комунального підприємства "Міськелектротранспорт" і запропонував С. та К. сплатити штраф на місці вчинення правопорушення. Вони не зробили це, посилаючись на те, що не мають грошей і взагалі не можуть нести відповідальності, адже не досягли віку, з якого вона настає.

Проаналізуйте ситуацію та визначте, хто у даному випадку має нести відповідальність. З якого віку настає адміністративна відповідальність? Які особливості притягнення до адміністративної відповідальності неповнолітніх осіб?

9. 14 лютого 2012 р. інспектор ДАІ зупинив транспортний засіб, яким керував М., за перевищення обмежень швидкості руху. Під час складання протоколу, інспектор вирішив перевірити водія на стан алкогольного сп'яніння. Після проведення огляду з використанням спеціальних засобів було встановлено наявність у крові 0,25 проміле алкоголю. Інспектор склав протокол про вчинення М. адміністративних правопорушень, передбачених ч. 3 ст. 122 і ч. 1 ст. 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення та відправив його до суду.

14 травня 2012 р. суд, розглянувши матеріали адміністративної справи, виніс постанову про притягнення М. до адміністративної відповідальності у вигляді позбавлення права керування транспортними засобами строком на три роки.

Визначте правомірність дій працівника міліції. Чи законне рішення суду? Як Ви вважаєте, чи є підстави для оскарження постанови суду? Охарактеризуйте порядок накладення стягнення при вчиненні двох та більше адміністративних правопорушень.

10. Громадянин А. вигулював свого собаку на території дитячого садочка. Дільничний інспектор склав стосовно А. протокол про вчинення ним правопорушення, відповідальність за яке передбачена ч. 1 ст. 154 КУпАП. Рішенням адміністративної комісії при виконкомі міської ради на А. накладено штраф у розмірі одного неоподаткованого мінімуму доходів громадян.

Через три місяці після сплати штрафу суддя розглянув справу про вчинення А. правопорушення, відповідальність за яке передбачена ч. 2 ст. 154 КУпАП. Постановою судді на А. накладено штраф у розмірі п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Чи законні рішення, ухвалені стосовно А.? Відповідь обґрунтуйте, посилаючись на нормативні положення.

11. 15 лютого 2012 р. був складений протокол про вчинення В., 1996 року народження, адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 44 КУпАП, а 18 квітня 2012 р. В. був притягнутий до адміністративної відповідальності у вигляді громадських робіт строком на 20 год. Захисник В. не погодився з рішенням суду, а в апеляційній скарзі зазначив, що В. є неповнолітнім, тому до нього не може бути застосовано стягнення у вигляді громадських робіт, оскільки це перешкоджатиме його навчанню у школі.

Чи правомірно судом було застосовано стягнення у вигляді громадських робіт? Відповідь обґрунтуйте.

12. Рішенням виконавчого комітету міської ради від 10 лютого 2010 р. на гр. Ф., якому на момент вчинення правопорушення виповнилося 16 років, накладено штраф за завідомо неправдивий виклик міліції. У протоколі засідання виконавчого комітету зазначено, що інтереси неповнолітнього Ф. під час розгляду справи представляв його батько. Останній пояснив, що його син дійсно 1 грудня 2009 р. вчинив дане правопорушення. Однак Ф. навчається у школі, самостійного заробітку не має, а тому він як батько порушника згоден сплатити штраф у розмірі, що буде встановлений рішенням комітету.

Чи законне рішення виконавчого комітету міської ради? Відповідь обґрунтуйте, посилаючись на нормативні положення.

Сутність закону – людинолюбство

Життя це складний лабіринт випробувань Це своєрідний іспит на міцність перед спокусами Життя це набір вчинків, це насамперед свобода дії вибору, поглядів. Це найвища цінність дана нам при народженні. Це повага до кожного хто нас оточує і звісно це любов. Сьогоднішній день Міжнародний день захисту прав людини впроваджений Генеральною Асамблеєю ООН в 1950 році на честь прийняття 10 грудня 1948 року Загальної декларації з прав людини є дуже важливим у розумінні того, що кожна людина- це вища цінність суспільства та держави, Що ми – повинні стати свідомі важливості виконання головного закону життя-людинолюбства.

Гаслом сьогоднішнього заходу є слова

Сутність закону – людинолюбство. — *В.Шекспір*

Змагатися мандруючи лабіринтом права будуть дві збірні команди

9-11 класів за участі лідерів самоврядування школи. Склад команд

по 8 учнів. На початку заходу ми запропонували учням створити символ команди та

придумати гасло, з наявних елементів для роботи.

Ця вправа має назву

На столах в учнів фотоматеріали, маркери ватман.

Слова

Великий і малий, бідний чи багатий повинен бути рівно захищений законом. А цей захист починається із знання закону. Тож сьогодні ми проводимо юридичний лабіринт « Ми всі різні, але ми рівні»

1. Людина-її гідність, честь, свобода

Її рівність з усіма

Ці поняття - важлива й дорогоцінна нагорода

Цінніше у житті нема

Маленьке синьоке немовля

Яке агу лиш ледве промовля

Вже до батьків протягує тендітні рученята

Її чекає ласки й любові від усіх багато

Дитинка – вранішня зоря батьківської любові

Що виплекана в мріях – найцінніший скарб

Із перших днів-її життя –це прагнення до волі

Вона є світу – справжній діамант

Ніхто не вправі долю її загубити

Ніхто не вправі – полум'я згасити

Її здоров'я – світ оберігає

Життя дитинки – світ оберігає

Ми є беззахисні- тому що ще маленькі

І pestимося на руках своєї неньки

Так легко нас образити дорослим

Тому що ми відповісти не можемо

Але знущатися нікому не дозволено

Дитина – не може бути поневолена

Дитяча праця – це не інструмент для катування

Ми всі захищені від тяжкого знущання

Моя родина- то моя колыска
А мамині слова- любові чистої намісто
Я мрію, щоб батьки мої були зі мною
Щоб не зустрітися з війною

Якщо в житті ти опиняєшся сама
Якщо трагедія руйнує всю твою родину
Кожна держава стане як одна
Щоби захистити назавжди тебе, дитино

Ти вільний народитися в країні
Обраній Богом-Україні
Де маєш право на життя
Де кожна мить-без вороття
Де кожен день – випробування долі
Де є закони і твоя безмежна воля
Щоб не спіткнутися у затінках пітьми
Щоб правила виконувалися усіма дітьми.

Пісня.

Але на початку ми представляємо почесних експертів лабіринту

I етап. Представлення символу команди. Гасло команди.

Передача експертам\ Оцінка\

II етап

Ведучий Лабіринт-це споруда, що, нібито, складалася з кількох тисяч кімнат, залів і коридорів. Уперше про один з них повідомив давньогрецький історик Геродот (бл. 484–431 або 425 рр. до н. е.).

Продовжуючи цю традицію ми пропонуємо командам увійти в перший лабіринт права – зал теорії, де представлені основні поняття, якими повинна володіти досвідчена у правовідносинах людина.

Ми запрошуємо на сцену по три представника з кожної команди

Заходячи до лабіринту треба відкрити першу валізу схованок

« Валіза понять»

Будь ласка відкривайте її. Ваше завдання розкрити перед експертами та глядачами зміст поняття.

I валіза.

Кодекс (відповідь нормативно-правовий акт, що представляє собою норми права з певної галузі)

Картинка дитини (культурні права дитини право на свободу літературної, художньої діяльності)

Паспорт (документ, що посвідчує громадянство держави)

ВИБОРЧИЙ БЮЛЕ ТЕ НЬ

Багатомандатний виборчий округ
з виборів депутатів Чернівецької міської
ради

Територіальний виборчий округ № 1

Виборча ділянка № 730000

Місце печатки

!	Зробіть лише одну позначку «плюс» (+) або іншу, що засвідчує Ваше волевиявлення, у квадраті проти назви місцевої організації політичної партії, кандидата в депутати, закріпленого нею в цьому територіальному виборчому окрузі (у разі закріплення)
1	☐ ПАРТІЯ ЛЮБИТЕЛІВ ПИВА (вказується прізвище, власне ім'я та по батькові першого кандидата в списку кандидатів цієї партії) – ПЕТРЕНКО ПЕТРО ПЕТРОВИЧ (Це кандидат закріплений партією в цьому окрузі)
2	☐ ПАРТІЯ ЛЮБИТЕЛІВ КАВИ (вказується прізвище, власне ім'я та по батькові першого кандидата в списку кандидатів цієї партії) – ІВАНЕНКО ІВАН ІВАНОВИЧ (Це кандидат закріплений партією в цьому окрузі)
3	☐ ПАРТІЯ ЛЮБИТЕЛІВ ЧАЮ (вказується прізвище, власне ім'я та по батькові першого кандидата в списку кандидатів цієї партії) – СИДОРЧУК СИДІР СИДОРОВИЧ (Це кандидат закріплений партією в цьому окрузі)
4	☐ ПАРТІЯ ЛЮБИТЕЛІВ ЖНОК (вказується прізвище, власне ім'я та по батькові першого кандидата в списку кандидатів цієї партії) – ВАСИЛЬЧУК ВАСИЛЬ ВАСИЛЬОВИЧ (Це кандидат закріплений партією в цьому окрузі)

Корона – символ монархії

Печатка - спеціальний інструмент (невеликий гумовий чи металевий предмет), призначений для відбитку зображення, а також отримуваний за його допомогою відбиток (відтиск) на папері, воску, пластиліні та інших матеріалах, ставиться на документах чи упаковці, використовується для посвідчення справжності підпису або цілого документу.

Ведучий.

Дякуємо. Ви пройшли це випробування. **Слова експертам.**

III етап.

Наступна кімната- кімната образів. До неї запрошується по два представника команд.

Перед Вами розміщено міні карти образів – що містять правові поняття – ваше завдання розкрити їх.

РЕБУСИ

Держава

Монархія

Дієздатність

Республіка

А поки учні працюють. Давайте зустрічати гостей – ми повинні допомогти їм зорієнтуватися у праві, визначити їх права, або порушення прав яке вони допустили

Попелюшка (подарує башмаки з питаннями)

Буратіно (подарує азбуку, треба продовжити визначення)

Червона шапочка (пиріжки з таємною начинкою)

Башмаки

I команда

1. Хто є законним представником дитини
2. З якого віку дитина має право самостійно розпоряджатися своїм заробітком, стипендією чи іншими доходами?
3. З якого віку неповнолітній може бути зареєстрований приватним підприємцем?
4. З якого віку за законодавством України неповнолітня особа відповідає за завдану нею шкоду самостійно на загальних підставах?
5. З якого моменту неповнолітня особа як приватний підприємець набуває повної цивільної дієздатності?

II команда

1. Який міжнародний правовий акт вважається світовою конституцією прав дитини
2. До якого суду може звернутись за захистом своїх порушених прав або законних інтересів дитина після використання всіх національних засобів правового захисту?
3. Назвіть місто, де були прийняті Міжнародні правила відправлення правосуддя щодо неповнолітніх
4. З якого моменту починається стан малоліття дитини?
5. Коли відзначають міжнародний день захисту дітей?

Азбука Буратіно

Червона Шапочка

(Начинка пиріжків)

1. Чи можу я маленька Червона Шапочка продати пиріжки і купити собі нову шапочку, бо стара мені не подобається?
2. Коли мене почав лякати БОВК, я відразу вирішила піду і звернуся до поліції, тільки як це зробити?

Відповіді команд

Слово експертів.

Розгадування ребусів, відповіді.

Слово командам Слово експертів.

Наступна кімната.

Кімната символів

Тут ви знайдете різні за характером символи, ваше завдання об'єднати їх та скласти в одне поняття, яке б стосувалося правового поняття і розкрити його.

Винос символів.

I група. Конституція, гроші (ознаки держави)

II група Трудова книжка, свідоцтво про народження(право на працю)

Наступна кімната.

Кімната пригод

Крім того, що ми повинні орієнтуватися у законах, ми повинні вміти використовувати їх у житті.

Тож кожна команда представить відеолувашку. Завдання визначити юридичний зміст.

Юридична

АЗБУКА

	офіційний документ, що містить норми права і приймається законодавчим органом
	дія, що надає закону загальнообов'язкової сили.
	норми суспільного життя, які визначають дії людей, організацій, колективів у певних життєвих ситуаціях
	незалежна і самостійна <u>гілка державної влади</u> , яка здійснює правосуддя
	нормативно-правові акти, видані главою держави
	право територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України

ЮРИДИЧНА

Азбука

це можливості людини, надані для забезпечення її фізичної та морально-психологічної індивідуальності

це сталий правовий зв'язок між фізичною особою і державою, що знаходить свій вияв у їх взаємних правах та обов'язках

державою є результатом прояву божественної волі, практичним втіленням влади бога на землі

це професійна діяльність осіб, які займають посади в державних органах та їх апараті щодо практичного виконання завдань і функцій держави

Влада натовпу

Спосіб формування представницьких органів влади

Команди визначають вид правопорушення та юридичну відповідальність

Слово експертів

Музика

Поняття закон, право, свобода, повинні стати для кожного з нас визначальними у житті.

Цей день на міжнародному рівні- є днем захисту прав, днем коли світова громадськість і ще раз визначає права людини- це

Головна мета Міжнародного дня прав людини — торжество в усьому світі понять свободи, безпеки й чесності людей по відношенню одне до одного.

Від 1950 року, цього дня у світі й відзначають Міжнародний День прав людини. В цей день проводиться пленарне засідання ООН і всесвітня організація відзначає тих, хто зробив вагомий внесок у захист людських прав і свобод, а Норвезький Нобелівський комітет в Осло вручає 10 грудня Нобелівську нагороду миру

Кожен клас нашого навчального закладу протягом тижня

Міні проспект права людини і сьогодні вони презентують свою роботу

Ст. 2 Діти є рівними у свої правах

Ст 7. Дитина має бути зареєстрована зразу ж після народження і з моменту народження має право на ім'я і набуття громадянства

Ст 13 Дитина має право вільно висловлювати свої думки

Ст.15 право дитини на свободу асоціацій і свободу мирних зборів

Ст.3 Усі діти мають право на любов та піклування

Ст.9 Ніхто не має права розлучати дитину з батьками

Ст 8 Дитина має право на індивідуальність

Ст.16 Усі діти мають право на особисте життя та недоторканість житла

Ст 17 Діти мають право на інформацію

Ст. 19,37 Діти не повинні стати жертвами насильства

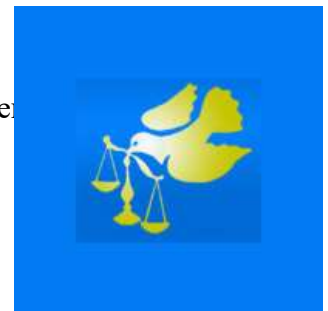
С. 24 Усі діти мають право на медичну допомогу

С. 27 Усі діти мають право а повноцінне харчування

С. 29 Усі діти мають право на освіту

С. 31 Усі діти мають право на відпочинок

Ст 11, 35 Право на захист від викрадення та продажу

Дитина має право на ім'я, на родину, на авторство

На усі відкриття, на освіту, на винаходи і новаторство

А якщо тобі всього чотирнадцять - ти частково недієздатний

Всі твої правочини з батьками ти погоджувати лише здатний

Ми маємо право володіти й користуватися своїм майном

Ми маємо право розпоряджатися лише тим що правом дано

Підлітки мають право, якщо працюють з 16

Розпоряджитися заробітком власним

А повністю бути дієздатним з 18

Кожен з нас людиною є вільною

Від народження кожен рівним є

Ця істина, для світу є священною

Благо й мир цей закон несе

Слово для підведення підсумків нада\ться.....

Музика вихід учасників
Найцінніше законом захищено
Це життя – що не повторяється
Ми не можемо бути принижені
Наша честь – в світі охороняється

Ми не можемо бути катовані
Стати жертвами рабства огидного
Ці слова у житті закарбовані
Ми є діти світу вільного

Маєм право світ пізнавати
Обирати країну, державу
Подорожувати і розвивати
Україну рідну і право

Ти не можеш бути принижений
Ти не можеш бути ображений
Твоя честь, твоя гідність- омріяні
У мільйонах думок оспівані

Ти можеш других образити
Те не можеш других принизити
Ти повинен любити ближнього
Поважати як себе його

Не має слів, не має сліз
Цей вирок іноді лунає як заклання
Ти злочин скоїти вже встиг
І розпалив страшне багаття
Не знав, не думав, не зумів
Осмыслити свій вчинок своєчасно
А мав би здогадатися без слів
Всі правила вивчати вчасно

Ми впевнені, ти зможеш виправити все
І вирятувати долю буде шанс
ювенальна юстиція тобі принесе
Довіру дорослих, що цінніше за все

Не даремно Феміда велична
Правосуддя чинить не дивлячись
Маєм право на суд одвічно
він захистить не тільки величності

Не доказано- не сформовано звинувачення для особистості
У презумпції невинуватості тільки суд може винести рішення
Тільки суд а не здогадки, версії
Тільки суд а не різні інстанції
Не доказано – не доведено це є шанс для особистості.

Ми живемо у світі вільному
Від жорстоких переслідувань
Ми живемо у світі сильному
Де є захист для біженців

Де є право на громадянство
Де є мрія про Європейський світ
Де підданство, не політиканство
А вірність до монархії багато літ

Де є рівність чоловіка і жінки
Незалежно від раси, національності та релігійного буття
На шлюб, сім'ю, на самостійні вчинки
По досягненню повноліття- на дієздатне майбуття

Ми не можемо бути ізгоями у суспільстві демократичному
Всі презумпції для нас налаштовані
Всі права так зафіксовані
Щоб людину зробити величною